

Medegefinancierd door
de Europese Unie

LOKALE ONTWIKKELINGSSTRATEGIE SALLAND

2023 - 2027

Lokale Actie groep
Leader Salland

**DE KRACHT
VAN SALLAND**
Leader

We doen het voor Salland en
in Salland doen we het samen

Voorwoord

Salland is klaar voor de volgende Leader periode. Al vijftien jaar bruist het van ideeën en energie in Salland en dankzij Leader zijn zo'n tachtig mooie projecten gerealiseerd. De Leader werkwijze – bottom up, innovatief, integraal, gebiedsgericht, samenwerking, netwerk – in combinatie met de actieve en betrokken plattelandsbewoners, is de sleutel voor het succes.

In de komende periode krijgt Leader er extra taken bij op het gebied van biodiversiteit, klimaat en milieu. Ook ziet de provincie Overijssel een belangrijke rol weggelegd voor Leader bij de uitvoering van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Wij pakken die handschoen graag op samen met bewoners, ondernemers en organisaties in Salland. In de loop van de jaren is een hecht netwerk opgebouwd en is er vanuit Leader Salland zeer veel gerealiseerd. We willen deze lijn graag voortzetten en de extra uitdagingen oppakken. Met Leader lukt het om de schop in de grond te krijgen!

In deze Lokale Ontwikkelingsstrategie geven we aan waar we ons met Leader Salland op willen richten en wat we willen bereiken in de periode 2023-2027.

Hans Olthof

Voorzitter Lokale Actie Groep Leader Salland

Februari 2023

Voorwoord | 3

1. Totstandkoming en status ontwikkelingsstrategie | 6

2. Gebied Salland | 9

3. Strategie | 14

4. Activiteitenplan | 22

5. Organisatie | 26

6. Financieel plan | 32

DEEL II REGLEMENT

**7. Beheer- en toezichtregeling/beschrijving van de open-
stellings- en selectieprocedure | 35**

- Bijlage 1 Toekomstvisie Salland 2023 - 2030 | 40
- Bijlage 2 Kaart Leadergebied Salland | 41
- Bijlage 3 Inwonertal Leadergebied Salland per postcodegebied | 42
- Bijlage 4 Samenstelling LAG | 43
- Bijlage 5 Intentieverklaringen cofinanciering gemeenten en waterschap | 44
- Addendum 1 Cofinancieringsverklaring waterschap | 49
- Addendum 2 Inzet middelen beheer- en uitvoeringskosten en bijbehorende streefwaarden | 50
- Addendum 3 Taakverdeling LAG/GS | 53

1. Totstandkoming en status ontwikkelingsstrategie

Ruim 400 Sallanders hebben samen een toekomstvisie voor Salland gemaakt. De visie zet een stip op de horizon voor 2030 en is gericht op landbouw, landschap, natuur, water, energie, wonen, welzijn, gezondheid, onderwijs en werk. Zie Visie De Kracht van Salland 2023 - 2030 en bijlage 1.

Deze visie vormt de basis van de 'Lokale ontwikkelingsstrategie Leader Salland', de LOS. Deze LOS is opgesteld door de Lokale Actie Groep (LAG) met input van ruim 400 Sallanders. Ook andere organisaties in Salland gebruiken deze visie als gezamenlijke richtingaanwijzer, zoals de groep Salland Deal (gericht op landbouw, landschap, natuur en water), Salland Marketing (gericht op recreatie en toerisme) en de initiatievencoach (gericht op sociale kwaliteit en leefbaarheid). Het is een visie die is gemaakt voor en door Sallanders. Een gezamenlijke visie maken en uitvoeren, dat is "De Kracht van Salland".

Totstandkoming visie en LOS

De visie en de LOS zijn gebaseerd op een proces waarbij ruim 400 bewoners, ondernemers en organisaties uit Salland betrokken zijn. De LAG vervult een belangrijke rol in dit proces. De LAG is initiatiefnemer en eigenaar van de LOS.

Evaluatie

In 2021 vonden de evaluaties plaats van Leader Salland, Salland Deal, Salland Marketing, het 4D-programma (sociale kwaliteit) en de communicatie en netwerkbijeenkomsten vanuit De Kracht van Salland. Het Salland Café 'De Kracht van Salland = Doen' in september 2021 stond in het teken van evalueren, leren en vooruitkijken. Hier hebben 40 Sallanders aan meegedaan (vanwege corona voorschriften maximaal 40 personen).

Dialooginterviews

De voorbereiding van de nieuwe visie en de nieuwe LOS startte in het najaar van 2021. Hiervoor is de werkwijze Theory U toegepast. De eerste stap bestond uit het houden van 45 dialooginterviews met allerlei Sallanders over de kracht, bedreigingen en kansen voor Salland. Zo'n 20 Sallanders vanuit allerlei achtergronden hebben 45 andere Sallanders geïnterviewd. Niet de 'usual suspects' uit het netwerk, maar een gevarieerde groep van jong tot oud. Uit deze interviews zijn de meest genoemde thema's gedestilleerd.

Eerste bijeenkomst 'Reuring in Salland' 10 maart '22

Deze thema's zijn in groepen uitgediept tijdens 'worldcafé sessies' op de eerste bijeenkomst 'Reuring in Salland' in maart 2022. Hier hebben ongeveer 100 Sallanders aan meegedaan. Vijf studenten van hogeschool Saxion hebben geholpen met de organisatie van de bijeenkomsten en opstellen visie. De uitkomsten van de worldcafé sessies samen gaven een overzicht van de huidige situatie in Salland. In de avondsessies stonden de deelnemers stil bij persoonlijke vragen als: *Als je de huidige situatie in Salland overziet, wat wordt er dan van jou gevraagd? Hoe wil je hieraan bijdragen? Wat zou je zelf willen oppakken?*

Tweede bijeenkomst 'Reuring in Salland' 14 april '22

Door middel van 'open space methode' brachten ruim 100 deelnemers hun ideeën en wensen voor Salland in. In groepjes werden deze ideeën en wensen als prototype uitgewerkt. De prototypes vormen de basisingrediënten voor de visie en de LOS en zijn de start van potentiële nieuwe projecten en initiatieven.

Derde bijeenkomst Reuring in Salland 10 oktober '22

Op basis van de uitkomsten van de evaluaties, dialooginterviews en twee bijeenkomsten is een conceptvisie voor Salland geschreven. Deze conceptvisie is tijdens de derde bijeenkomst in oktober besproken met zo'n 60 Sallanders. Ze hebben meegedacht over de visie aan te scherpen en aan te vullen. Ook hebben de deelnemers meegedacht over de thema's en uitwerking van de nieuwe LOS. Voorafgaand aan de bijeenkomst is een oproep gedaan voor nieuwe LAG leden. Tijdens de bijeenkomst is gesproken over taken en profiel van nieuwe LAG leden. Geïnteresseerde Sallanders hebben zich aangemeld als potentieel nieuw LAG lid.

Infobijeenkomst nieuwe LAG leden 9 november '22

Degenen die zich hadden aangemeld als 'potentieel nieuw LAG lid' zijn uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst en kennismaking. Vanuit de bestaande LAG is een kwartiermakersgroepje samengesteld. Deze groep heeft een profielschets opgesteld voor leden van de nieuwe LAG. Na deze kennismakings- en informatie avond heeft het kwartiermakersgroepje een voorstel gemaakt voor de samenstelling van de nieuwe LAG. De nieuwe LAG bestaat uit een mix van bestaande (ervaren) en nieuwe LAG leden, met goede afspiegeling van de samenleving, deskundigheid, kennis van de thema's en gemotiveerde leden. Zie hoofdstuk 5.

Bespreken concept LOS 31 januari '23

Op basis van de uitkomsten van de derde bijeenkomst is de LOS geschreven. Deze conceptversie is besproken in de eerste vergadering van de nieuwe LAG. De LAG heeft de LOS vastgesteld. De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte en waterschap Drents Overijsselse Delta hebben de intentie uitgesproken om mee te financieren aan de uitvoering van de LOS.

Bijvangst bottom up proces

In Salland zijn we op tijd begonnen met de voorbereiding van de nieuwe gebiedsvisie en de LOS. Daardoor was het mogelijk om dialooginterviews en grote bijeenkomsten te organiseren. We hoorden van de deelnemers dat het belangrijk is dat mensen met elkaar in gesprek gaan, vooral ook over de moeilijke onderwerpen. Het is beter om mét elkaar te spreken dan óver elkaar. De discussies waren af en toe best pittig, maar wel met wederzijds respect en begrip. Dat bereik je alleen als je met elkaar in contact bent. Het resultaat van dit proces is niet alleen een nieuwe visie en LOS voor Salland, gemaakt voor en door Sallanders. Het resultaat is óók: verbondenheid, met respect en begrip samen bouwen aan een nieuwe toekomst voor Salland.

We doen het voor Salland en in Salland doen we het samen

2. Gebied Salland**2.1 Gebiedsbeschrijving en begrenzing**

Het Leadergebied Salland bestaat uit het grondgebied van de gemeenten Raalte, Olst-Wijhe en Deventer, met uitzondering van de stad Deventer. Kernen met meer dan 30.000 inwoners vallen niet onder de definitie 'platteland' en kunnen vallen daarom buiten het Leadergebied. De voormalige dorpen die tegen de stad Deventer aan liggen, zijn wél onderdeel van het Leadergebied Salland, omdat deze de overgang vormen tussen de stad en het platteland. De kaart in bijlage 2 laat de begrenzing van het Leadergebied zien.

Het Leadergebied Salland heeft op 1 januari 2022 105.060 inwoners. Dat is het aantal inwoners van de drie gemeenten, zonder de stad Deventer. Zie bijlage 3.

Salland heeft een herkenbare cultuur, taal, identiteit en landschap. Toch is er soms ook wel onduidelijkheid over de begrenzing van Salland. Tot waar loopt Salland nu precies en hoe was dat historisch gezien? Je kan een regio op verschillende manieren afbakenen. Hoe vaker de grenzen voor afbakening samenvallen, hoe sterker de identiteit van de regio.

- Fysieke afbakening: de IJssel en Sallandse Heuvelrug vormen in grote lijnen de natuurlijke grenzen aan de west- en oostzijde van Salland. Uitzonderingen hierop zijn de dorpen ten westen van de IJssel (Marle, Welsum, de Worp) die ook bij Salland horen.
- Institutionele afbakening: de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe werken intensief met elkaar samen binnen het samenwerkingsverband DOWR. Ook de provincie ziet Salland als één van de zes Overijsselse gebieden in het kader van 'gebiedsgerichte aanpak'. Historisch gezien was Salland een veel groter gebied. De institutionele grenzen kunnen door de eeuwen heen veranderen.
- Culturele afbakening: Salland heeft een eigen identiteit. Dit komt tot uiting in de taal, dorpsfeesten, evenementen, streekproducten en boerderijtypen. Inwoners noemen ook het gevoel van saamhorigheid, de gemeenschapszin en de gemoedelijkheid als typisch Sallands. De naamsbekendheid van 'Salland' zit in de lift. Als toeristisch gebied wordt Salland steeds bekender.
- Functionele afbakening: Er is veel interactie binnen Salland tussen inwoners, ondernemers en organisaties. Mensen kennen elkaar of weten elkaar snel te vinden. Raalte, Heino, Heeten, Wijhe, Olst en Bathmen vormen de grootste dorpen. Middelbare scholieren fietsen vooral naar Raalte, Wijhe en Deventer. Voor werk, onderwijs en voorzieningen (zoals het ziekenhuis) zijn de steden Deventer en Zwolle belangrijk. Het zuidelijke deel van Salland is meer op Deventer gericht en het noordelijke deel op Zwolle.

De grenzen van deze vier afbakeningen van Salland vallen in grote lijnen samen. De bewustwording van de Sallandse identiteit, de naamsbekendheid en het netwerk zijn in de laatste decennia steeds sterker geworden. Er is een sterk Salland gevoel. Dit blijkt uit de interviews, waarin mensen de Sallandse cultuur en mentaliteit omschrijven. De gemoedelijkheid, betrokkenheid, gezelligheid en dorpsgevoel worden vaak genoemd. De sfeer is positief, losjes, gemakkelijk en informeel. Familie, vriendengroepen, gemeenschap, verenigingsleven en feesten zijn belangrijk. Sallanders zien naar elkaar om en helpen elkaar als het nodig is. Er wordt hier van alles georganiseerd. Samen dingen doen geeft plezier. Sallanders doen wat ze zeggen, maar zijn bescheiden.

Dit maakt Salland een compact en coherent gebied met een hecht netwerk van bewoners, ondernemers en organisaties. Er is veel interactie en samenhang in het gebied. Het netwerk van Leader De Kracht van Salland bestond in 2014 uit ongeveer 50 personen.

Door de organisatie van de Salland Cafés is het netwerk uitgegroeid tot zo'n 1.000 Sallanders. Mensen uit verschillende dorpen en organisaties weten elkaar te vinden en werken samen in allerlei projecten. Deze informele en formele contacten maken van Salland een sterke daadkrachtige regio. Die kracht en samenhang hebben we nodig om samen oplossingen te zoeken voor grote maatschappelijk uitdagingen op het platteland. Daarom kiezen wij ervoor om verder te gaan met Salland als Leadergebied. Salland past bij Leader en Leader past bij Salland.

Salland heeft sterke relaties met regio Zwolle, regio Stedendriehoek (Deventer, Apeldoorn, Zutphen) het Vechtdal en Twente. Er is veel interactie tussen Salland en deze gebieden. Daarnaast ligt Salland relatief dichtbij de Randstad. Wonen in Salland en werken in de Randstad is goed mogelijk, zeker nu er meer flexibiliteit is om thuis te werken.

2.2 Gebiedsanalyse (SWOT, krachtenveldanalyse en behoeften)

SWOT analyse

Op basis van interviews en bijeenkomsten voor de nieuwe gebiedsvisie en LOS (met 400 Sallanders, zie hoofdstuk 1) en op basis van Trendweb 2021 en 2022 van Trendbureau Overijssel is een analyse gemaakt van de sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen van Salland.

Behoeften analyse

De SWOT analyse geeft een beeld van de mogelijkheden van het gebied. Aan de andere kant staan de behoeften die er bestaan voor het gebied. Bewoners van Salland hebben hun behoeften voor de toekomst van Salland aangegeven tijdens de evaluaties, interviews en bijeenkomsten. Ook overheden hebben de ontwikkelingsbehoeften geformuleerd voor het platteland op nationaal, provinciaal en regionaal niveau. De tabel hieronder geeft aan wat deze behoeften zijn en waar ze overeenkomen.

	Behoeften tav sociaal economische ontwikkeling platteland	Behoeften tav duurzaam beheer van groene ruimte	Behoeften tav werkwijze
Evaluatie Leader en De Kracht van Salland 2015 - 2020	Leader zorgt voor nieuwe voorzieningen, ontmoetingsplekken, routes, meer bezoekers, meer verbondenheid, leefbaarheid, samenwerking, meer afzet en omzet, werk- of stageplekken, nieuwe producten, activiteiten, innovatie. Daar blijft behoefte aan. Leader brengt mensen in beweging.	Leader draagt bij aan verduurzaming, CO² reductie, bewustwording, biodiversiteit, korte ketens en transitie landbouw. Dit blijven grote opgaven voor de toekomst van het platteland. Integrale aanpak in gebied is belangrijk. Samenhang people, planet, profit.	Maak Leader eenvoudiger en laagdrempelig. Meer op basis van vertrouwen. Meer bekendheid geven aan Leader en de resultaten. Er zijn meer initiatieven dan budget. Salland heeft structureel te weinig budget. De Salland Cafés worden hoog gewaardeerd vanwege de inhoud (informatief, inspirerend, leerzaam) en het netwerk (contacten (leggen, verbinding, diversiteit).
Toekomstvisie Salland 2023-2030	Thema's uit visie: • Wij Sallanders: modern noaberschap, integreren doe je samen. • Creatieve oplossing voor voorzieningen en wonen: Mix van doelgroepen en benutten van leegstaande gebouwen • Onderwijs en werk als basis voor leven • Gezondheid en welzijn: • Inzetten op positieve gezondheid • Rust en reuring. Balans in recreatie en natuur	Thema's uit visie: Samen voor landbouw, landschap en water: vrijwel alle Sallanders hechten veel waarde aan landschap en landbouw. We moeten zuinig zijn op het mooie landschap en boeren verdienen een eerlijke prijs voor hun producten en maatschappelijke diensten. Veur mekaar en met mekaar. Duurzame toekomst in Salland: de kracht zit in samen doen. Samen werken aan een duurzame toekomst en dóen.	De Kracht van Salland is een netwerkorganisatie, waarin bewoners, ondernemers en organisaties samenwerken. Vanuit een gezamenlijke integrale visie werken aan verschillende programma's en projecten is waardevol. Het leggen van verbindingen en het makelen en schakelen binnen én buiten het netwerk onder andere door organisatie van de Salland Cafés.

	Behoeften tav sociaal economische ontwikkeling platteland	Behoeften tav duurzaam beheer van groene ruimte	Behoeften tav werkwijze		Behoeften tav sociaal economische ontwikkeling platteland	Behoeften tav sociaal economische ontwikkeling platteland	Behoeften tav sociaal economische ontwikkeling platteland
Nationaal Strategisch Plan (NSP)	Aantrekkelijker platteland voor wonen en recreëren (N23). Zoals behoud, bereikbaarheid en betaalbaarheid van voorzieningen, behoud en versterking sociale cohesie, behoud cultuurhistorische elementen, voorzieningen voor recreatie en toerisme.	• Klimaatmitigatie: lagere broeikasgasemissies en grotere koolstofvastlegging (N12) • Klimaatadaptatie: lagere ecologische, economische schade en waterkwantiteit (N13) • Opwekken duurzame energie en energiebesparing (N14) • Betere waterkwaliteit (N15) • Versterkte natuurlijke weerbaarheid en waterbergend vermogen landbouwbodems (N16) • Betere luchtkwaliteit: minder emissies van broeikasgassen, geurstoffen en fijnstof (N17) • Meer en herstel van biodiversiteit (N18) • Behoud en herstel van (cultuur)landschappen (N19) • Versterkte bio-economie, nieuwe gewassen als nieuw verdienmodel landbouw (N25) • Maatschappelijke verwachtingen tav landbouw, voedsel en gezondheid (N26, N27, N28, N29, N30).	Omdat de lokale situatie overall anders is of kan zijn, is een lokale/regionale aanpak van gesignaleerde problemen wenselijk. Goede betrokkenheid van partijen die direct de gevolgen van te maken keuzen ondervinden is wenselijk.	Provinciaal Programma Landelijk Gebied Overijssel (PPLG)	Op peil houden van de brede welvaart op het platteland. Daarvoor is sociaal economisch perspectief nodig	Integrale aanpak voor realiseren van doelen tav natuur, stikstof, water en klimaat.	Opstellen van integrale gebiedsplannen in samenwerking met partners in de gebieden gericht op: • Natuur, stikstof, water, klimaat • Perspectief voor de landbouw • Sociaal economisch perspectief platteland
	Aantrekkelijker ondernemers- en werkklimaat voor een divers palet aan passende agrarische en niet-agrarische bedrijven/activiteiten (N24).		Dit pleit voor een gebiedsgerichte en bottom-up aanpak. Deze behoeften zullen dan via LEADER worden opgepakt.	Sociale Kwaliteit Provincie Overijssel	Perspectief voor de landbouw. Nieuwe verdienmodellen (innovatie, agrarisch natuurbeheer, nieuwe gewassen), zodat boeren een duurzaam en rendabel bedrijf kunnen ontwikkelen.		
	De transitie van de landbouw heeft invloed op de leefgemeenschappen en recreatie, vraagt om nieuw ondernemerschap, en tegelijk het aantrekkelijk houden van het landelijk gebied voor oude en jonge generaties. Dit vraagt om te blijven innoveren en investeren in deze diensten en infrastructuur.		Ten aanzien van de sociale inclusie is het wenselijk om de kracht en talenten van vrouwen sterker te benutten zowel bij het versterken van het organiserend en dynamiserend vermogen van een Lokale actiegroep, als in concrete projecten.		Gezond en vitaal blijven. Initiatief nemen voor een fijne buurt. Een omgeving die past bij wat bewoners nodig hebben, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven in hun eigen fijne leefomgeving. Lekker in je vel zitten en voor elkaar klaar staan. Iedereen doet mee en kan zichzelf zijn. Provincie Overijssel werkt hieraan door in te zetten op: • Vitale en positieve gezondheid • Sociale ontmoetingsplekken • Maatschappelijke initiatieven en vrijwilligers • Inclusieve samenleving		Provincie als netwerkpartner en kennisverbinder
Perspectiefnota Vitaal landelijk gebied Overijssel	Ontwikkelingen in landelijk gebied hebben impact op de leefomgeving. Provincie Overijssel vindt aantrekkelijke en gezonde leefomgeving en het vitaal houden van buurtschappen, kernen en dorpen belangrijk.	Het landelijk gebied staat voor grote uitdagingen, zoals de klimaatopgave (omgaan met hitte, droogte en wateroverlast), energie, transitie in de landbouw en grote woonopgave.	Perspectieven ontwikkelen voor ecologie en economie in samenhang met leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied. Integrale aanpak en verbinden van verschillende programma's de opgaven met elkaar				

Prioriteit

Als we de analyse van mogelijkheden en behoeften combineren, kunnen we prioritering aanbrengen in wat echt urgent en belangrijk is. Wat de belangrijkste behoeften en kansen zijn om aan te werken in Salland?

We willen ons in Salland richten op twee hoofdthema's die onlosmakelijk met elkaar samenhangen:

- Sociaal economische plattelandsontwikkeling
- Duurzame plattelandsontwikkeling

We werken op de volgende manier:

- Bottom up
- Integraal
- Gebiedsgericht, richten op meerwaarde voor Salland
- Innovatief, vernieuwend
- Samenwerking, kennisdelen, leren van elkaar
- Concreet en uitvoeringsgericht
- Open en duidelijk

3. Strategie

3.1 Thema's. Waar willen we ons op richten?

Ruim 400 Sallanders hebben samen een toekomstvisie voor Salland gemaakt. De visie vormt de basis voor de LOS. Vanuit het netwerk in Salland (dat op dit moment bestaat uit zo'n 1.000 Sallanders, een mix van bewoners, ondernemers en organisaties) werken we in een gezamenlijke richting, namelijk:

Onze visie is dat Salland in 2030 een sociaal en economisch vitaal gebied is in een prachtig en toekomstbestendig landschap en een gezonde natuurlijke leefomgeving. Ontwikkeling richt zich op volhoudbaarheid op de lange termijn, of het nou gaat om welzijn, landschap, wonen, landbouw, voorzieningen, water, zorg, biodiversiteit, energie of toerisme. Mensen voelen zich met elkaar verbonden en ondernemen zelf initiatieven. Er wordt gewerkt op basis van vertrouwen en transparantie. Door met elkaar in gesprek te gaan worden gezamenlijke doelen bepaald en concrete activiteiten en/of projecten opgepakt. De inzet vanuit het netwerk De Kracht van Salland richt zich op het behouden en versterken van die verbinding, zowel binnen als buiten Salland. We doen het voor Salland en in Salland doen we het samen.

De toekomstvisie Salland is uitgewerkt in zeven thema's:

- Wij Sallanders
- Samen voor landbouw, landschap en water
- Creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen
- Onderwijs en werk als basis voor leven
- Gezondheid en welzijn
- Duurzame toekomst in Salland
- Rust en Reuring

Deze 'bottom up' geformuleerde thema vanuit de Sallandse samenleving sluiten goed aan bij de 'top down' geformuleerde doelstellingen van het NSP en provinciaal beleid ten aanzien van het platteland.

Hoofdthema en subthema's

Leader Salland richt zich op de volgende thema's:

Sociaal economische plattelandsontwikkeling

Bevorderen werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden (doel H van NSP). Dit sluit aan bij de behoeften N23 en N24.

Hieronder vallen de volgende subthema's:

- Wij Sallanders
- Gezondheid en welzijn
- Creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen
- Onderwijs en werk als basis voor leven
- Rust en reuring

Duurzame plattelandsontwikkeling

Versterken biodiversiteit, matigen van en aanpassen aan klimaatverandering, beheer van natuurlijke hulpbronnen bodem, water, lucht en beter inspelen door landbouw op maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid (doel D, E, F en I van NSP). Dit sluit aan bij de behoeften N12, N13, N14, N15, N16, N17, N18 en N19.

Hieronder vallen de volgende subthema's:

- Samen voor landbouw, landschap en water
- Duurzame toekomst in Salland

3.2 Doelstellingen. Wat willen we bereiken?

De Lokale Ontwikkelingsstrategie Leader Salland richt zich op twee hoofddoelstellingen en zeven subdoelstellingen. Hieronder staat beschreven wat we met dit Leaderprogramma willen bereiken.

Thema 1 Sociaal economische plattelandsontwikkeling:

Hoofdoel 1 – in Salland leven we gelukkig en gezond samen op een sociaal en economisch vitaal platteland

Wij Sallanders

Subdoel 1a: We zoeken elkaar op met open houding, zien kansen, leren van elkaar en benutten elkaars talenten. Zo ontstaat er verbinding tussen alle Sallanders (bijvoorbeeld tussen boer en buurtbewoner, jong en oud, tussen autochtone en nieuwe Sallanders). Integreren doe je samen.

Gezondheid en welzijn

Subdoel 1b: We leven hier gelukkig en gezond. We ontmoeten elkaar, helpen elkaar, zetten ons in voor geluk en welzijn en zorgen dat iedereen kan meedoen. We werken aan positieve gezondheid (bijvoorbeeld door gezond eten en bewegen) in een gezonde leefomgeving.

Creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen

Subdoel 1c: Creativiteit biedt oplossingen voor nieuwe vormen van voorzieningen en wonen. We zoeken naar nieuwe vormen, nieuwe combinaties, mix van leeftijden, nieuwe functies voor vrijkomende gebouwen, zoals stallen en kerken, en toepassen van nieuwe duurzame materialen.

Onderwijs en werk als basis voor leven

Subdoel 1d: Er is economisch perspectief voor jong en oud en een sterke relatie tussen onderwijs, werk en buitengebied. We richten ons op leren buiten de schoolmuren, praktijkrijk leren en leer-ecosystemen. Open houding voor ieders talent en eigenheid biedt kansen.

Rust en Reuring

Subdoel 1e: Er is een goede samenhang tussen aantrekkelijk landschap, water, rust, recreatie en toerisme. We zoeken de balans door samen van onderaf plannen te maken. Recreatie en toerisme biedt kansen, bijvoorbeeld langs het Overijssels Kanaal en de IJssel. We proberen kansen te benutten en de kwaliteiten van rust, natuur en landschap te koesteren.

Thema 2 Duurzame plattelandsontwikkeling:

Hoofdoel 2 – in Salland werken we samen en van onderaf aan het versterken van landschap en biodiversiteit, verminderen van en aanpassen aan klimaatverandering, transitie landbouw en we zorgen goed voor bodem, water en lucht.

Samen voor landbouw, landschap en water

Subdoel 2a: We werken samen aan kansen voor landbouw, landschap en waterbeheer. Er is brede waardering voor het landschap. Daar moeten we zuinig op zijn. Boeren verdienen een eerlijke prijs voor hun producten en maatschappelijke diensten. Ons doel is een perspectiefvolle landbouw die samengaat met versterking van landschap, biodiversiteit en waterbeheer. Gezamenlijke initiatieven gericht op versterken landschap, nieuwe verdienmodellen, natuur inclusieve landbouw, stimuleren van lokaal, duurzaam en gezond voedsel en korte ketens bieden kansen.

Duurzame toekomst in Salland

Subdoel 2b: We werken samen aan een schone, gezonde leefomgeving, circulaire en bio-based economie en het beperken van en aanpassen aan klimaatverandering. We helpen elkaar en steken samen de handen uit de mouwen als het gaat om energie besparing, voorkomen van verspilling en vervuiling, hergebruik van materialen, transitie naar natuurlijke en hernieuwbare (biobased) materialen en een schone, gezonde leefomgeving.

Prioritering en focus

We maken de LOS niet te nauw. Dat doen we bewust, omdat we één ding zeker weten: je kan de toekomst niet voorspellen. De LOS moet een duidelijke richting geven van de gewenste toekomst en tegelijkertijd flexibel genoeg zijn om mee te bewegen met dat wat er nodig is.

We focussen op de combinatie van:

- Inhoud: integrale projecten die zo veel mogelijk bijdragen aan sociale, economische én duurzame ontwikkeling van het platteland
- Kenmerken: bottom up projecten met breed draagvlak, meerwaarde voor Salland, integrale en vernieuwende aanpak

Wat doen we wel?

- Initiatieven die meerwaarde hebben voor heel Salland of een grote groep Sallanders
- Projecten met breed draagvlak, bottom up, vraaggericht, vanuit gemeenschap
- Samenwerking, gezamenlijke projecten, collectief
- Integraal. Projecten dragen bij aan meerdere doelen
- Innovatief, experimenteel, vernieuwende aanpak

Wat doen we niet?

- Initiatieven die alleen meerwaarde hebben voor een individu of een kleine groep
- Projecten die aanbodgericht zijn, waarbij behoefte/vraag nog onzeker is
- Projecten waarvan de financiële of organisatorische haalbaarheid te onzeker is
- Projecten die positief bijdragen aan één doel, maar een negatief effect hebben op een ander doel

- Reguliere investeringen, zoals initiatieven die bestaan uit reguliere bedrijfsinvesteringen, regulier onderhoud of reguliere beleidsopgaven (wettelijke verplichting, waar andere financiering voor is)

Doelen behalen door middel van Leader werkwijze

We willen de doelen behalen door te werken volgens de Leader werkwijze. De werkwijze wordt ook 'community led local development' (CLLD) genoemd. Door de jaren heen (sinds 2007) is de Leader werkwijze in Salland stevig verankerd geraakt en verder doorontwikkeld. Leader is veel meer dan alleen een subsidieprogramma, waarbij eenmalige bijdragen aan individuele projecten worden toegekend. Het is een aanpak voor 'ontwikkelingswerk' op het platteland, waarbij ook samenwerking ontstaat tussen individuele projecten en een hecht netwerk waar mensen elkaar weten te vinden en verder helpen. Het netwerk is in de loop van de jaren uitgegroeid tot ongeveer 1.000 Sallanders die zich actief inzetten voor het platteland. Vanuit Leader helpen wij initiatiefnemers bij het uitwerken van idee tot project, door mee te denken, contacten te leggen, kennis te delen en financiering te zoeken voor eenmalige kosten. Een deel van deze projecten kunnen op gang worden geholpen met een Leader bijdrage. Voor andere projecten is een Leader bijdrage niet geschikt of nodig. Daarvoor zoeken we andere oplossingen, afhankelijk van wat nodig is. Uitgangspunt is dat een initiatiefnemer met een goed idee, dat bijdraagt aan de doelen van de LOS, zo efficiënt mogelijk geholpen wordt, zodat het project op een soepele manier uitgevoerd kan worden.

Werkwijze is de rode draad van de LOS

- Bottom up: we richten ons op initiatieven vanuit de samenleving met breed draagvlak
- Integraal: we richten ons op initiatieven die bijdragen aan meer dan één doel
- Gebiedsgericht: de initiatieven hebben meerwaarde voor Salland
- Innovatief en vernieuwend: initiatieven zijn vernieuwend (als product, samenwerking of aanpak)
- Samenwerking: initiatiefnemers werken samen met partners in het gebied
- Kennis delen en leren van elkaar: initiatiefnemers delen kennis en leren van elkaar
- Praktisch en uitvoeringsgericht: we richten ons op concrete resultaten
- Open en duidelijk: geen wollige woorden, maar zeg wat je doet en doe wat je zegt.

Integrale aanpak

- De integrale aanpak is het uitgangspunt van de LOS. De sociale, economische en duurzame ontwikkeling van het platteland zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden
- Ook op projectniveau: de LAG selecteert integrale projecten die bijdragen aan meerdere doelen
- De integrale aanpak weerspiegelt zich in de samenstelling van de LAG en het netwerk in Salland
- De LAG werkt nauw samen met allerlei gebiedspartners in Salland die aan dezelfde doelen werken.

Leader is samenwerking

De Leaderwerkwijze bestaat uit verbindingen leggen en samenwerken. De LAG bestaat zelf uit een groep samenwerkende bewoners, ondernemers en organisaties en werkt samen met zo'n 1.000 bewoners, ondernemers en organisaties in Salland, zoals:

- initiatiefnemers van allerlei projecten, dorpsorganisaties, dorpshuizen, verenigingen, bewoners...
- gemeenten, waterschappen, provincie, RVO, Regie organisatie GLB, Europese Commissie (DG Agri)

- PPLG team, Salland Deal, LTO Salland, IJssellandschap, Agrarische Natuurvereniging Groen Salland, Landschap Overijssel, Salland Marketing, intermediairs in Salland (initiatievencoach, cultuurmakelaars, erfcoaches, welzijn etc), ondernemers, ondernemersverenigingen, onderwijs, Salland United en zorgorganisaties.

De LAG werkt actief samen met andere Leadergebieden in Overijssel, Nederland (Leader Netwerk Nederland) en Europa (ELARD). De LAG vormt de schakel tussen het brede en diepgewortelde netwerk in Salland (daar waar de schop in de grond gaat) enerzijds en overheden en bovenregionale organisaties anderzijds.

Innovatie aanjagen

De LAG stimuleert innovatie door:

- het organiseren van netwerkbijeenkomsten om inspiratie op te doen, te leren van elkaar, contacten te leggen. Salland Cafés zijn broedplaatsen voor innovatie, inspiratie en samenwerking.
- verbindingen te leggen tussen sectoren en partijen. Bijvoorbeeld door het bijeenbrengen van boeren en bouwbedrijven om kansen te verkennen voor een regionale keten voor vezelteelt en biobased bouwmaterialen.
- kennis van buiten naar binnen te halen en andersom. Kennis delen door te communiceren.

De LAG richt zich op vernieuwing en innovatie in Salland door projecten te selecteren die:

- iets nieuws bieden (een nieuw product, een nieuwe voorziening, een nieuwe dienst, ..)
- een nieuwe werkwijze toepassen of nieuwe samenwerking (keten) tot stand brengen

Ter illustratie en inspiratie: mogelijke toekomstige Leader projecten

Opzetten van regionale keten voor biobased bouwmaterialen

De teelt van vezelgewassen (hennep, vlas, zonnekroon...) die als biobased bouwmaterialen (bijvoorbeeld voor isolatie van woningen) gebruikt kunnen worden, kan een nieuw verdienmodel voor de landbouw zijn. Vezelteelt heeft veel voordelen: CO² vastleggen, minder stikstof en bestrijdingsmiddelen, water vasthouden, bodem verbetering. Biobased bouwen draagt onder andere bij aan verminderen CO² uitstoot en gezonde leefomgeving. Hieruit kan een nieuwe samenwerking (korte keten) in de regio ontstaan tussen boeren, bouwbedrijven, overheden, woningbouwcorporaties en onderwijs. Een gemengde groep met onder andere agrarische ondernemers en bouwbedrijven uit Salland verkennen de kansen voor samenwerking binnen een regionale keten. Dit kan bijdragen aan de subdoelen 'samen voor landbouw, landschap en water', 'duurzame toekomst in Salland', 'onderwijs en werk als basis voor leven' en 'gezondheid en welzijn'.

Boerenlandpaden in combinatie met heggen en houtwallen

Vrijwilligers vanuit werkgroepen in verschillende Sallandse dorpen hebben de wens om meer wandelmogelijkheden te creëren in het buitengebied, bijvoorbeeld door de aanleg van boerenlandpaden en/of wandelpaden langs watergangen. Recreatie en bewegen in de buitenlucht heeft een positief effect op gezondheid en welzijn. Als langs de wandelpaden de mogelijk bestaat om ook heggen en houtwallen aan te planten, dan heeft dat ook een positief effect op biodiversiteit en vastleggen van CO². Voor agrarische ondernemers kan dit aanvullende inkomsten opleveren (zoals eco diensten). Dit kan bijdragen aan de subdoelen 'rust en reuring', 'samen voor landbouw, landschap en water' en 'gezondheid en welzijn'.

Dorp-en-buitengebied plannen

In deze Leader periode is het ook mogelijk om 'kleine' Leaderprojecten te ondersteunen met een eenvoudige procedure voor verantwoording (RUS 1). Dit kan interessant zijn voor het opstellen van 'dorp-en-buitengebied' plannen. Dorsplannen zijn tot nu toe meestal gericht op de dorpskern. Er is behoefte aan het maken van gebiedsplannen voor dorpen en buitengebied samen. Een project kan bijvoorbeeld bestaan uit proceskosten (organiseren van bijeenkomsten met bewoners, ondernemers en organisaties) en uitvoeringskosten (startgeld) samen. Dit kan aansluiten bij alle subthema's van de LOS.

Bejaardenhuis 2.0 en combinaties van doelgroepen en voorzieningen

Er behoefte aan behoud van voorzieningen en betaalbare woningen op het platteland. Creatieve oplossingen kunnen een uitkomst bieden, zoals het 'bejaardenhuis 2.0' en combinaties van doelgroepen (jong en oud) en voorzieningen op gebied van zorg en welzijn. Dit kan bijdragen aan de subdoelen 'creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen', 'gezondheid en welzijn' en 'Wij Sallanders'.

Toekomst kerkgebouwen Overijssel

In veel Sallandse dorpen zijn werkgroepen actief die nadenken over de toekomst van het kerkgebouw. Naar verwachting gaan veel kerken hun deuren sluiten. Deze gebouwen kunnen een nieuwe functie krijgen, bijvoorbeeld als ontmoetingsplek, voor culturele activiteiten, gezondheidszorg of wonen. De herbestemming van een kerkgebouw kan ervoor zorgen dat de leefbaarheid op peil blijft en het cultureel erfgoed in stand wordt gehouden. Dit kan bijdragen aan de subdoelen 'Wij Sallanders', 'gezondheid en welzijn' en 'creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen'.

Onderwijs buiten schoollokaal

Niet alle leerlingen gedijen goed in het klaslokaal. Leren buiten het klaslokaal stimuleert andere vaardigheden. Er zijn verschillende ideeën en plannen gericht op het 'leren door te doen', bijvoorbeeld buiten in de natuur, op de boerderij of bij bedrijven. Het verkleint de kloof tussen onderwijs en praktijk en zorgt ervoor dat het onderwijs beter aansluit bij de behoefte vanuit de bedrijven. Bovendien kan deze manier van onderwijs ervoor zorgen dat talenten worden benut en voorkomen dat sommige leerlingen 'buiten de boot' vallen. Deze projecten dragen bij aan 'onderwijs en werk als basis van leven' en 'Wij Sallanders'.

Recreatie, toerisme en water

Water, recreatie en toerisme bieden kansen voor de toekomst. Het waterschap Drents Overijsselse Delta heeft bijvoorbeeld plannen om natuurvriendelijke oevers aan te leggen langs het Overijssels Kanaal. Tegelijkertijd kunnen dan de wensen van bewoners en ondernemers worden meegenomen om het Overijssels kanaal beter beleefbaar te maken. Datzelfde geldt voor andere Sallandse wateren. Eén plus één is drie. Het draagt bij aan de subdoelen 'rust en reuring', 'samen voor landbouw, landschap en water' en 'gezondheid en welzijn'.

3.3 Beoogde resultaten

Op basis van het gebiedsproces, gebiedsanalyse en behoeftenanalyse zijn thema's en doelstellingen geformuleerd voor Leader in Salland. Deze zijn uitgewerkt in meetbare doelstellingen. Het is onze ambitie om minimaal deze doelstellingen te behalen.

In 2027 zijn er minimaal 30 projecten gerealiseerd die een positieve bijdrage leveren aan de doelstellingen:

Sociaal economische plattelandsontwikkeling:
In Salland leven we gelukkig en gezond samen op een sociaal en economisch vitaal platteland

Duurzame plattelandsontwikkeling:
In Salland werken we samen en van onderaf aan het versterken van landschap en biodiversiteit, verminderen van en aanpassen aan klimaatverandering, transitie landbouw en we zorgen goed voor bodem, water en lucht.

We verwachten ongeveer 60% van het budget in te zetten op sociaal economische plattelandsontwikkeling en 40% op duurzame plattelandsontwikkeling.

Door middel van evaluaties brengen we in beeld in hoeverre en op welke manier de projecten bijdragen aan de doelen van de LOS en de doelen van het NSP. De evaluaties kunnen bijvoorbeeld bestaan uit monitoring (kwantitatief), enquêtes, interviews en bijeenkomsten.

Twee kanttekeningen daarbij:

- We streven naar integrale aanpak op programmaniveau én op projectniveau. Dat wil zeggen dat we voorkeur geven aan projecten die bijdragen aan beide hoofddoelen of meerdere subdoelen. Daardoor is het 'onnatuurlijk' om strikt onderscheid te maken tussen beoogde resultaten (en budget) voor sociaal economische en duurzame plattelandsontwikkeling. Dat onderscheid is indicatief.
- Dit zijn streefwaarden. Op voorhand weten we niet welke initiatieven vanuit de samenleving zullen ontstaan. Ook de problematiek en behoefte vanuit het gebied kan tijdens de programmaperiode veranderen. Daarom zullen we tussentijds evalueren en zo nodig bijsturen en de LOS aanpassen.

Onze visie, thema's, doelstellingen en beoogde resultaten zijn samengevat in de tabel op de bladzijde hiernaast.

Visie, thema's, doelstellingen en beoogde resultaten samengevat:

Visie	Onze visie is dat Salland in 2030 een sociaal en economisch vitaal gebied is in een prachtig en toekomstbestendig landschap en een gezonde natuurlijke leefomgeving. Ontwikkeling richt zich op volhoudbaarheid op de lange termijn, of het nou gaat om welzijn, landschap, wonen, landbouw, voorzieningen, water, zorg, biodiversiteit, energie of toerisme. Mensen voelen zich met elkaar verbonden en ondernemen zelf initiatieven. Er wordt gewerkt op basis van vertrouwen en transparantie. Door met elkaar in gesprek te gaan worden gezamenlijke doelen bepaald en concrete activiteiten en/of projecten opgepakt. De inzet vanuit het netwerk De Kracht van Salland richt zich op het behouden en versterken van die verbinding, zowel binnen als buiten Salland. We doen het voor Salland en in Salland doen we het samen.	
Thema's	Sociaal economische plattelandsontwikkeling	Duurzame plattelandsontwikkeling
Doelstellingen	In Salland leven we gelukkig en gezond samen op een sociaal en economisch vitaal platteland	In Salland werken we samen en van onderaf aan het versterken van landschap en biodiversiteit, verminderen van en aanpassen aan klimaatverandering, transitie landbouw en we zorgen goed voor bodem, water en lucht.
Subdoelstellingen	Wij Sallanders Gezondheid en welzijn Creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen Onderwijs en werk als basis voor leven Rust en reuring	Samen voor landbouw, landschap en water Duurzame toekomst in Salland
Beoogde resultaten projecten	Minimaal 18 gerealiseerde projecten die bijdragen aan doelen sociaal economische plattelandsontwikkeling	Minimaal 12 gerealiseerde projecten die bijdragen aan doelen duurzame plattelandsontwikkeling
Beoogde resultaten proces	Het netwerk van De Kracht van Salland breidt zich verder uit. Nu zijn ongeveer 1.000 Sallanders aangehaakt bij het netwerk. We streven ernaar dat dit aantal zal doorgroeien naar zo'n 1.500 Sallanders. We organiseren netwerkbijeenkomsten, zoals de Salland Cafés, om kennis en ervaringen in Salland te delen. Dit versterkt de integrale aanpak, kennisdeling, vernieuwing, bewustzijn van wat er speelt in de omgeving, samenwerking, identiteit en saamhorigheid. Het geeft inspiratie, positieve energie en brengt mensen in beweging.	

Zie ook resultaat indicatoren (streefgetallen) in paragraaf 7.4.

4. Activiteitenplan

De LAG zal de volgende activiteiten doen om de LOS uit te voeren:

- Uitvoering van projecten
- Samenwerking
- Aanjaagactiviteiten in het gebied
- Deskundigheidsbevordering
- Bestuur en organisatie van de LAG
- Communicatie
- Administratie
- Monitoring en evaluatie

4.1 Uitvoering van projecten

Bijdrage aan de doelen

Projecten die bijdragen aan de volgende doelen kunnen in aanmerking komen voor een Leader bijdrage:

Sociaal economische plattelandsontwikkeling:

In Salland leven we gelukkig en gezond samen op een sociaal en economisch vitaal platteland. Dit sluit aan bij Doel H (SO.8) van NSP. Bevorderen werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden (doel H van NSP).

Duurzame plattelandsontwikkeling:

In Salland werken we samen en van onderaf aan het versterken van landschap en biodiversiteit, verminderen van en aanpassen aan klimaatverandering, transitie landbouw en we zorgen goed voor bodem, water en lucht. Dit sluit aan bij Doel D (SO.4), E (SO.5), F (SO.6) van NSP. Versterken biodiversiteit, matigen van en aanpassen aan klimaatverandering, beheer van natuurlijke hulpbronnen bodem, water, lucht.

De projecten worden uitgevoerd door de initiatiefnemers van het project. Uitvoering zal starten na indienen Leader aanvraag (op eigen risico) of na ontvangst verleningsbeschikking.

Grote en kleine projecten en wijze van subsidiëren

In deze Leader periode bestaat de mogelijkheid om te werken met kleine en grote Leaderprojecten. De kleine Leaderprojecten, met publieke bijdrage tot 25.000 Euro, kunnen op eenvoudige wijze worden afgerekend op basis van het raamwerk uitvoeringssubsidies (RUS 1). De grote Leaderprojecten (met publieke bijdrage hoger dan 25.000 Euro) kunnen op twee manieren worden afgerekend, namelijk op basis van werkelijk gemaakte kosten (factuur en betaalbewijs, RUS 3) of op basis van vooraf vastgestelde prestaties met kostenonderbouwing (vereenvoudigde kostenopties, RUS 2). We willen van de verschillende mogelijkheden gebruik kunnen maken. Het is op dit moment nog moeilijk in te schatten hoe deze werkwijzen in de praktijk gaan uitwerken. We zoeken naar de meest efficiënte manier voor zowel aanvrager, LAG als de medewerkers van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) die de aanvragen beoordelen en de betalingen doen. We werken dit nader uit in de openstellingsbesluiten.

Subsidiepercentage

Op basis van ervaringen uit voorgaande Leader periodes schatten wij in dat een publieke bijdrage van maximaal 50% en private bijdrage van minimaal 50% haalbaar en gewenst is. Een private bijdrage van 50% doet recht aan publiek-private samenwerking (sam sam) en zorgt voor projecten met draagvlak. Een lager private bijdrage kan 'aanbodgerichte' projecten met weinig draagkracht opleveren en een lager investeringsvolume in het gebied. Voor sommige typen projecten is een eigen bijdrage van 50% echter moeilijk haalbaar. We willen de mogelijkheid openhouden om een variatie in subsidiepercentage toe te passen. Dit wordt nader uitgewerkt in de openstellingsbesluiten. Op programmaniveau streven we naar een private bijdrage van minimaal 50%. In voorgaande Leader periodes werd ook 50% private bijdrage gevraagd, maar de werkelijke private investering was een veelvoud daarvan.

Mogelijkheid tot aanvragen voorschot

Aanvragers van beschikte projecten hebben de mogelijkheid om een voorschot aan te vragen bij RVO. Dit betreft maximaal 50% van de verleende subsidie.

Tijdens voorgaande Leader programma's zijn veel aanvragen ingediend door vrijwilligersorganisaties of startende organisaties. Niet altijd beschikken zij over voldoende activa om de eerste investeringen te dragen. Daarnaast bestaat bij een groot aantal project de eigen investering uit de inzet van vrijwilligersuren. Deze uren zijn zeer waardevol, maar brengen met zich mee dat ze niet ingezet kunnen worden als beschikbare activa.

Als er voorschotten worden verleend, zal bij de beoordeling van de aanvraag goed moeten worden gecontroleerd in hoeverre de private financiering is gedekt (toegezegd).

Projecten die niet in aanmerking komen voor een Leader bijdrage:

- initiatieven die alleen meerwaarde hebben voor een individu of kleine selecte groep
- reguliere investeringen, zoals initiatieven die bestaan uit reguliere bedrijfsinvesteringen, regulier onderhoud of reguliere beleidsopgaven (wettelijke verplichtingen, waar andere financiering voor is)
- projecten die aanbodgericht zijn, waarbij behoefte/vraag nog onzeker is
- projecten waarvan de financiële of organisatorische haalbaarheid te onzeker is
- projecten die positief bijdragen aan één doel, maar een negatief effect hebben op een ander doel

	Streefwaarde aantal projecten 2027	Wijze van subsidiëren	Subsidie-percentages
Sociaal economische plattelandsontwikkeling	18 projecten (60%) Bestaande uit: • 'Grote' projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro) • 'Kleine' projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)	Op basis werkelijke kosten (RUS 3)	50% publiek – 50% privaat
		Op basis van prestaties (RUS 2)	We gaan uit van 50%, maar willen zo nodig maatwerk toepassen voor verschillende typen projecten
		Op basis van eenvoudige werkwijze (RUS 1)	
Duurzame plattelandsontwikkeling	12 projecten (40%) Bestaande uit: • 'Grote' projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro) • 'Kleine' projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)	Op basis werkelijke kosten (RUS 3)	50% publiek – 50% privaat
		Op basis van prestaties (RUS 2)	We gaan uit van 50%, maar willen zo nodig maatwerk toepassen voor verschillende typen projecten
		Op basis van eenvoudige werkwijze (RUS 1)	

4.2. Samenwerking

Samenwerking is een belangrijk onderdeel van de Leader werkwijze. We verwachten dat er wederom veel samenwerkingsprojecten ontstaan. Dat kan gaan om samenwerking binnen het Leadergebied Salland of samenwerking met andere Leadergebieden in Nederland of binnen de Europese Unie.

Salland heeft de afgelopen periodes uitgebreid en actief samengewerkt met andere Leadergebieden in Nederland en de Europese Unie, zoals binnen het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling (ENRD), European Leader Association for Rural Development (ELARD), Netwerk Platteland, Leader Netwerk Nederland (LNN) en het Provinciaal Leaderoverleg. Daarnaast zijn er ook veel één op één uitwisselingen geweest tussen Leadergebieden onderling. Salland heeft als partner meegedaan aan het Europees samenwerkingsproject Go CLLD in kader van het Erasmus+ programma.

Het delen van kennis, ervaring en inspiratie versterkt de toepassing van de Leader werkwijze en de ontwikkeling van het platteland. Het stimuleert het zelfbewustzijn en brengt mensen in beweging. De LAG vindt het belangrijk om in de Leaderperiode 2023 – 2027 weer actief in te zetten op samenwerking binnen Nederland en Europa.

Als Leadergebied kan je op verschillende manieren samenwerken, bijvoorbeeld door actief deel te nemen aan bijeenkomsten, door een uitwisseling tussen twee Leadergebieden of binnen een samenwerkingsproject. De vorm van samenwerking is niet zo relevant, het gaat om de effectiviteit: dat je elkaar helpt en dat je leert van elkaar.

De uitvoering van samenwerkingsprojecten wordt betaald uit het budget voor uitvoering projecten. De voorbereiding van samenwerking wordt betaald uit budget voor beheer- en uitvoeringskosten.

4.3 Aanjaagactiviteiten in het gebied

De LAG heeft een belangrijke aanjaagfunctie in het gebied om invulling te geven aan de doelstellingen van de ontwikkelingsstrategie. Dit doet zij op de volgende wijzen:

- Leader wordt via directe contacten onder de aandacht gebracht in het netwerk. Daarbij wordt actief de verbinding gelegd met initiatieven c.q. projecten die dezelfde doelen nastreven als Leader;
- Ook projecten die niet direct aanspraak maken op een Leader bijdrage, maar wel bijdragen aan de Leader doelstellingen worden met elkaar in verbinding gebracht of op andere manieren verder op weg geholpen door de inzet van kennis en het netwerk;
- Het organiseren van Salland Cafés gericht op kennisuitwisseling, waarbij de onderwerpen betrekking hebben op de doelen zoals benoemd onder paragraaf 4.1.

4.4 Deskundigheidsbevordering

Binnen het project 'Beheer- en uitvoeringskosten LAG Leader Salland' reserveren we middelen voor deskundigheidsbevordering van de LAG leden en Leader coördinatoren. Hieronder vallen onder andere de kosten voor deelname aan Leader Netwerk Nederland/ ELARD voor kennisuitwisseling tussen Leadergebieden in Nederland en de Europese Unie.

4.5 Bestuur en organisatie van de LAG

De LAG wordt gevormd door 17 leden. Onder de leden van de LAG wordt een voorzitter

aangewezen. Daarnaast worden (bij voorkeur) twee Leader coördinatoren aangesteld. Zij houden zich bezig met de dagelijkse uitvoering en zijn het eerste aanspreekpunt voor initiatieven.

De voorzitter van de LAG schrijft in samenwerking met de coördinatoren minimaal 4 keer per jaar een vergadering uit. Vaste agendapunten tijdens de vergadering zijn de beoordelingen van de projectideeën en -aanvragen en de inhoudelijke voortgang van de projecten en de LOS. De LAG vergaderingen worden vastgelegd in verslagen, die vervolgens in de volgende LAG vergadering worden vastgesteld.

Initiatiefnemers kunnen jaarrond een aanvraag indienen. Er is een continue openstelling. De LAG beoordeelt eerst een 'projectidee' en maakt inschatting of het project kans maakt op een Leader bijdrage. Zo ja, dan worden initiatiefnemers door leden van LAG en de Leader coördinatoren begeleid bij het uitwerken van een idee naar aanvraag. De LAG toetst de definitieve aanvragen aan selectiecriteria en adviseert de provincie Overijssel / RVO. De provincie / RVO kent de Leaderbijdrage toe d.m.v. een beschikking.

4.6 Communicatie

We zetten gericht communicatiemiddelen in om:

- bekendheid te generen voor het Leader programma en de resultaten die voortvloeien uit dit programma;
- het netwerk te versterken en kennis te delen.

We organiseren hiervoor de volgende communicatie activiteiten:

- website, nieuwsbrief, sociale media en persberichten
- brochures t.b.v. informatieverstrekking over het programma richting initiatiefnemers en herkenbaarheid programma
- het bieden van een podium middels Salland Cafés voor projectpresentaties
- afstemmen uitvoering Leader en provinciale programma's zoals PPLG. Leader werkwijze kan worden toegepast in kader van gebiedsontwikkeling PPLG in Salland.

Communicatie activiteiten worden uitgewerkt in een afzonderlijk communicatieplan.

4.7 Administratie

De gemeente Deventer is penvoerder voor de LAG en dient namens de LAG de aanvraag in voor het project 'Beheer- en uitvoeringskosten LAG Leader Salland'.

4.8 Monitoring en evaluatie

De LAG stelt ieder jaar een jaarverslag op. Hierin wordt de inhoudelijke voortgang van de uitvoering van de LOS gemonitord. De jaarverslagen worden verzonden aan de LAG leden, provincie Overijssel, RVO en Regieorganisatie GLB.

De LAG voert een tussentijdse evaluatie uit op basis waarvan, zo nodig, de LOS kan worden bijgesteld. Aan het eind van de programmaperiode voert de LAG een eindevaluatie uit. De eindrapportage geeft een overzicht van de beoogde en werkelijke resultaten.

5. Organisatie

5.1 Positie, taken en bevoegdheden LAG

De LAG is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) in Salland. Zij voert deze taak uit samen met de coördinator(en) en adviseurs van gemeenten en waterschappen. Waar nodig schakelt de LAG deskundigheid in. Met een pro actieve basishouding wordt snel en adequaat ingespeeld op ontwikkelingen en behoeften ten behoeve van een duurzaam en vitaal platteland.

De taken en bevoegdheden van de LAG - inclusief Leader coördinator(en) en adviseurs - zijn:

- Opstellen, aanpassen en uitvoeren van de LOS
- Opstellen en publiceren van openstellingsbesluit(en) (inclusief subsidieplafonds)
- Aanjagen en ondersteunen van Leaderwaardige ideeën
- Verbindingen leggen tussen projecten, initiatiefnemers met elkaar in contact brengen
- Contacten leggen met samenwerkingspartners
- Toetsen en selecteren van projecten op basis van de selectiecriteria in de LOS en openstellingsbesluit
- Volgen van projecten in uitvoering
- Als een project past binnen visie De Kracht van Salland, maar niet voldoet aan Leader criteria, dan helpen zoeken van andere financieringsbronnen (publiek en privaat) en/of doorverwijzen naar anderen die het project verder kunnen helpen
- Aanvraag indienen voor en uitvoeren van het project 'Beheer- en uitvoeringskosten LAG'
- Verslagleggen van LAG vergaderingen
- Opstellen van jaarrapportages
- Monitoring en evaluatie en zo nodig aanpassen van de LOS
- Communicatie (voorlichting, resultaten laten zien)
- Stimuleren van netwerkvorming en kennisdeling (o.a. door Salland Cafés)

De LAG is verantwoordelijk voor de uitvoering van de LOS en de selectie van projecten. De besluitvorming over de selectie van de projecten vindt plaats in de LAG vergadering. Als een project door de LAG wordt goedgekeurd, zullen de financiers (EU, provincie, gemeenten en/of waterschap) meebetalen aan het project.

De LAG dient zelf geen aanvragen in, met uitzondering van 'Beheer- en uitvoeringskosten LAG'.

Uitvoering van de LOS vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de LAG. Zij doet dit in samenwerking met de provincie Overijssel en RVO als betaalorgaan.

RVO is het landelijk betaalorgaan voor het NSP en daarmee ook voor Leader. De taakverdeling tussen LAG, RVO en provincie Overijssel is als volgt:

- RVO voert een subsidie technische check uit op subsidieaanvragen
- De provincie geeft de subsidiebeschikking af op advies van de LAG
- RVO voert de betaling van subsidie uit aan subsidieontvangers. Dat geldt niet alleen voor de bijdrage van de EU, maar ook voor de bijdragen van de Nederlandse overheden (provincie, gemeente, waterschap). RVO declareert die bijdragen vervolgens weer bij de financierende overheden
- RVO en provincie Overijssel verzamelen alle gegevens die nodig zijn om naar de relevante partijen te kunnen rapporteren en signaleert daarbij mogelijke knelpunten in de voortgang
- RVO levert, conform te maken afspraken, gegevens ten behoeve van de rapportages van de LAG aan de provincie. De LAG baseert zich bij rapportages op deze systematiek om dubbel werk te voorkomen.

- RVO voert de voorgeschreven controles uit waarmee zij als betaalorgaan kan garanderen dat de subsidie rechtmatig wordt toegekend. Over de exacte werkverdeling bij deze controles maken de provincie en RVO nadere afspraken.

Relatie met andere grote actoren in het gebied en rechtsvorm

In 2013 is vanuit Leader en de gebiedspartners (gemeenten, waterschappen en een tiental organisaties die actief zijn op het platteland in Salland) de netwerkorganisatie De Kracht van Salland (DKVS) opgericht. Het netwerk DKVS is in de loop van de jaren uitgegroeid tot ongeveer 1.000 bewoners, ondernemers en organisaties die betrokken zijn en zich actief inzetten voor een vitaal platteland. Leader vormt een belangrijk onderdeel van de netwerkorganisatie DKVS. Bewoners, ondernemers en organisaties op het gebied van landbouw, landschap, energie, toerisme, water, onderwijs, welzijn maken deel uit van het netwerk. We hebben een gezamenlijke visie opgesteld. Deze is de basis voor alle programma's en projecten die we uitvoeren vanuit De Kracht van Salland.

5.2 Profiel en samenstelling LAG

De LAG bestaat uit 17 leden en is samengesteld uit een mix van 9 ervaren LAG leden vanuit de vorige Leader periode en 8 nieuwe LAG leden. De nieuwe LAG leden hebben zich aangemeld na oproepen voor aanmelding van nieuwe LAG leden in lokale, regionale en sociale media en bijeenkomsten. Daarna is de LAG samengesteld op basis van competenties, deskundigheid, leeftijd, geslacht en achtergrond. Zie ook bijlage 4.

Kenmerk	Gewenste aantal LAG-leden	Werkelijk aantal LAG-leden
Totaal aantal	Maximaal 18	17
Thema sociaal economische ontwikkelingen	50%	50%
Thema duurzame ontwikkelingen	50%	50%
Expertise financieel, bedrijfsmatig, projectmatig	Minimaal 2	7
Woonachtig in gemeente Raalte	33%	50%
Woonachtig in gemeente Deventer	33%	25%
Woonachtig in gemeente Olst-Wijhe	33%	25%
Mannen	50%	65%
Vrouwen	50%	35%
Tot 40 jaar	33%	25%
40 - 60 jaar	33%	40%
60+ jaar	33%	35%
Vertegenwoordiging publieke organisatie	< 50%	25%

De LAG is divers samengesteld qua leeftijd, gender, competenties, deskundigheid, achtergrond en spreiding over het gebied. De nieuwe LAG leden zorgen voor vernieuwing en verjonging (met vier twintigers). De LAG leden uit de vorige periode zorgen voor ervaring en continuïteit.

Profiel en competenties LAG leden individueel

- Gemotiveerd, gedreven, voldoende tijd
- Onafhankelijk, hart voor Salland, inzetten voor het algemeen Sallands belang
- Niet als vertegenwoordiger vanuit een specifiek belang of politieke partij
- Niet als potentiële aanvrager / initiatiefnemer van project(en)
- Positieve houding tegenover lokale initiatieven, vanuit de samenleving.
- Out of the box denkers, breed georiënteerd, toekomst gericht
- Woonachtig in Salland en/of breed Sallands netwerk

Profiel en competenties LAG leden gezamenlijk

- Goede afspiegeling van Sallandse inwoners: verdeling over dorpen/gemeenten, man/vrouw, leeftijd, achtergrond
- Bij voorkeur onder nieuwe leden heel aantal jonge Sallanders (twintigers, dertigers)
- Kennis van
 - biodiversiteit, landbouw, water, klimaat
 - gezondheidszorg, welzijn, inclusie, participatie
 - business cases, bedrijfsbegrotingen, projectmatig werken

Nieuwe LAG leden

- Nicole Koks uit Lettele: jonge boeren, aspergeteler, particulier grondbezit
- Jorick Elshof uit Broekland: communicatie en marketing duurzame energie, sport, jongeren
- Ramon Witteveen uit Heeten: student/jongerenwerker in Zwolle
- Renate Menkveld uit Welsum: net afgestudeerd, landbouw, voedsel, jongeren, communicatie

- Elleke Steenbergen uit Olst: gezondheidszorg, duurzaamheid, landgoederen, landschap
- Nico Broodbakker uit Olst: bioloog, ecooloog, water
- Chris van Vilsteren uit Heino: installatietechniek, duurzaamheid, vezelteelt, bouw
- Dick Saaltink uit Raalte: landgoederen, voormalig beleidsmedewerker groen (Gelderland)

Ervaren LAG leden uit de afgelopen Leader periode

- Gerard Schrijver uit Raalte: Muzieknetwerk Salland, vrijwilligerswerk Raalte, financieel deskundig
- Annemiek Haven uit Deventer: duurzaamheid, landbouw, landschap
- Annelies Zwat uit Raalte: zorg en welzijn, lid besliscommissie initiatievencoach
- Jawin Klein Hegeman: agrarisch ondernemer, vrijwilligerswerk Loo
- Thea Huisman uit Laag Zuthem: recreatie en toerisme, landbouw
- Ben Nijboer: wethouder gemeente Raalte
- Marcel Elferink: wethouder gemeente Deventer
- Hans Olthof: wethouder gemeente Olst-Wijhe
- Hans Wijnen: bestuurslid Waterschap Drents Overijsselse Delta

Naast de LAG leden nemen adviseurs (vanuit gemeenten, waterschap en provincie) en de Leader coördinatoren deel aan de LAG vergadering. De adviseurs en coördinatoren zijn niet stemgerechtigd. Adviseurs van gemeente en waterschap kunnen bij afwezigheid van de bestuurder worden gemandateerd om te stemmen.

De LAG-leden werken op persoonlijke titel

LAG leden werken niet vanuit een belangenorganisatie, politieke partij of voor één specifiek thema of sector. Ieder LAG lid denkt mee over wat in de brede zin goed is voor Salland. Binnen de LAG is iedereen gelijk. Ieder zet eigen specifieke capaciteit en netwerk in om Leader op zo goed mogelijke manier te laten functioneren en de doelen van de LOS te bereiken.

Deskundigheid, bestuurskracht en professionalisering van de LAG

De LAG heeft in de vorige periodes goed gefunctioneerd en heeft op deskundige wijze de voorgaande Leader programma's uitgevoerd volgens de strategie en selectiecriteria. In deze Leaderperiode 2023 -2027 krijgt de LAG extra taken erbij, zowel inhoudelijk als procesmatig:

- Vanuit het rijk wordt gevraagd om vanuit Leader ook bij te dragen aan de NSP doelen biodiversiteit, klimaat en milieu. Daarnaast blijft de sociaal economische ontwikkeling van het platteland een belangrijk doel voor Leader.
- De Europese Commissie vindt het belangrijk dat de LAG werkelijk 'aan het stuur zit' bij de uitvoering van Leader. De LAG zal meer verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van Leader. Dit betekent onder meer dat de LAG de openstellingsbesluiten opstelt en publiceert.
- Provincie Overijssel vraagt van de Leadergroepen in Overijssel om goed samen te werken met de uitvoerders van provinciale programma zoals het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). De doelen van Leader en provinciale programma's komen grotendeels overeen. Leader Salland werkt nauw samen met het gebiedsteam PPLG en de provincie Overijssel, onder andere door organisatie van gezamenlijke bijeenkomsten (zoals Sallandse Dorpschool).

Al met al wordt de rol van de LAG (inhoudelijk en procesmatig) groter dan in de vorige periode. De LAG leden krijgen een training in het beoordelen van projecten volgens de strategie. De LAG zal in overleg met provincie Overijssel kijken wat nodig is aan extra kennis en expertise ten aanzien van openstellingen en provinciale doelen en programma's.

De LAG leden hebben allemaal veel deskundigheid en bestuurskracht (jong en oud, nieuw en ervaren). Het is een grote groep met veel kwaliteit. Om als groep goed te functioneren is het nodig om een gezamenlijke interpretatie van de selectiecriteria met elkaar te ontdekken. Hiervoor zal onder andere een training in het beoordelen van projecten worden gegeven. Ervaren en nieuwe LAG leden kunnen bijvoorbeeld in tweetallen 'casussen' beoordelen. Zo ontstaat eenduidigheid over de selectiecriteria en krijgt iedereen het 'Leader gevoel' in de vingers. Het functioneren als groep zal gedurende de programmaperiode groeien. De voorzitter en de coördinatoren spelen een belangrijke rol in dit proces. Ze zullen zorgen voor duidelijke informatie, hulp en ondersteuning en een open en positieve sfeer.

Commitment/intentieverklaringen

De drie Sallandse gemeenten en waterschappen hebben een intentieverklaring of garantstelling afgegeven waarin ze aangeven hun medewerking te verlenen aan de uitvoering van Leader De Kracht van Salland. Hieruit blijkt dat er een breed financieel draagvlak is voor de Leader. Zie bijlage 5.

5.3 Organisatie van de uitvoering

De LAG is een professioneel, actief aanjagend netwerk. De LAG is de netwerkgroep van De Kracht van Salland. De LAG heeft zich in de loop der tijd ontwikkeld van 'adviescommissie' die aanvragen beoordeelt tot een actief streeknetwerk dat én Leader aanvragen beoordeelt én actief andere financieringsbronnen zoekt voor Leader-achtige projecten én op actieve wijze het netwerk en de samenwerking in het gebied versterkt. Hiervoor worden Salland Café's, excursies en cursussen georganiseerd.

De totale investering, multiplier en private bijdrage waren in de vorige Leader periodes in werkelijkheid vele malen hoger dan vooraf was beoogd. Salland is een zeer initiatiefrijk gebied en mensen zijn bereid zich met veel energie in te zetten voor hun leefomgeving. Door de organisatie van Salland Café's komen mensen in contact met elkaar. Dat leidt tot nieuwe samenwerking en initiatieven. Door overheveling van budgetten (vanuit andere regio's waar de voortgang gering was), kon de LAG meer projecten op gang helpen met een Leader bijdrage. Ook helpen de LAG leden en coördinatoren actief mee naar zoeken van andere financieringsbronnen. Hierdoor konden in de vorige periode niet 15 projecten (volgens de LOS) maar 42 projecten van start met een Leader bijdrage. De LAG is trots op de resultaten van de vorige Leaderprogramma's vanaf 2007 tot nu toe.

Ook in de Leaderperiode 2023 - 2027 probeert de LAG méér te doen dan alleen het beoordelen van Leaderaanvragen. Net als in de vorige twee periodes wordt bij elk project dat past binnen de visie van De Kracht van Salland de vraag gesteld: past dit binnen de selectiecriteria van Leader of zijn er andere financieringsbronnen te vinden? Er wordt actief gezocht naar andere publieke en private financieringsbronnen. Dit doen de LAG en coördinatoren in samenwerking met de initiatievencoach, medewerkers van gemeenten en waterschap en andere intermediairs in Salland. Contacten met andere financierende partijen worden goed onderhouden en versterkt waar mogelijk. Waar samenwerking zinvol is wordt dat natuurlijk aangegrepen. Op die manier kunnen we veel méér realiseren in, met en voor Salland.

In de periode 2023 - 2027 wordt verder gegaan met het organiseren van netwerkbijeenkomsten, excursies en cursussen om het netwerk in Salland te versterken en verbreden en om kennis en ervaring met elkaar te delen.

De LAG is als volgt georganiseerd (zie ook deel II Reglement):

- LAG leden
- Voorzitter LAG en Leadercoördinatoren
- Adviseurs van gemeenten en waterschappen

Daarnaast wordt de LAG ondersteund door:

- Communicatieadviseur DKVS en communicatieadviseurs gemeenten en waterschappen
- Financiële administratie voor 'Beheer en uitvoeringskosten LAG' (gemeente Deventer)
- Secretariaat voor organisatie van Salland Cafés (gemeente Raalte)

Gemeente Deventer dient namens de LAG de aanvraag in voor 'Beheer- en uitvoeringskosten LAG' en beheert dit. Deze gemeente is het contactadres van de LAG.

De organisatie en wijze van besluitvorming staat beschreven in bijlage II.

6. Financieel plan

6.1 Begroting
Bedragen in Euro's

	Onderbouwing	Publiek	Privaat	Totaal
Uitvoering projecten	Minimaal 30 projecten	3.000.000	3.000.000	6.000.000
Sociaal economische plattelandsontwikkeling: Gelukkig en gezond samenleven op het platteland (indicatief: 60% voor doel H)	Minimaal 18 projecten • waarvan x aantal grote projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro) • en y aantal kleine projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)			
Duurzame plattelandsontwikkeling: biodiversiteit, klimaat, milieu (indicatief: 40% voor doel D, E, F)	Minimaal 12 projecten • waarvan x aantal grote projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro) • en y aantal kleine projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)			
Beheer- en uitvoeringskosten (= lopende kosten)	2023 – 2027 + 2 uitloopjaren = 7 jaar • Personeelskosten 1,0 fte • Kosten LAG (vergaderkosten, presentiegeld, reiskosten, deskundigheidsbevordering) • Netwerkvorming, kennisdeling, Salland Cafés, LNN • Communicatie (website, nieuwsbrief, brochures, filmpjes, ondersteuning en advies) • Monitoring en evaluatie	1.000.000		1.000.000
Totaal		4.000.000	3.000.000	7.000.000

Uitvoering projecten, verdeling indicatie:

- 60% budget voor projecten die bijdragen aan Doel H: publieke bijdrage 1,8 miljoen Euro.
- 40% budget voor projecten die bijdragen aan Doelen D, E, F: publieke bijdrage 1,2 miljoen Euro.

Uitvoering projecten, verdeling indicatief:

Grotendeels voor grote projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro)
Klein deel voor kleine projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro, op basis van eenvoudige verantwoording). Nader te bepalen, afhankelijk van uitwerking RUS1 en behoefte.

Beheer- en uitvoeringskosten

- De beheer- en uitvoeringskosten zijn maximaal 25% van de totale publieke bijdrage die wordt toegekend aan de uitvoering van de LOS. De totale kosten voor beheer- en uitvoeringskosten zijn geraamd op maximaal 1.000.000 Euro.
- De begroting voor de beheer- en uitvoeringskosten van de LAG wordt nader uitgewerkt in het projectvoorstel dat wordt ingediend bij 'aanvraag beheer- en uitvoeringskosten' waarvoor provincie Overijssel een aparte openstelling zal publiceren.

- De begroting voor de beheer- en uitvoeringskosten zijn gebaseerd op de uitvoeringsperiode 2023 tot en met 2029 (7 jaar). De kosten zijn ongeveer 143.000 Euro per jaar.
- De kosten voor beheer- en uitvoeringskosten in de voorgaande Leaderperiode waren ongeveer 100.000 Euro per jaar. Eén Leader coördinator werd uit het budget beheer- en uitvoeringskosten LAG betaald en één Leader coördinator werd uit aanvullend provinciaal budget betaald. De LAG wil opnieuw 2 Leader coördinatoren inzetten. Daarnaast heeft de LAG extra taken en verantwoordelijkheden er bij gekregen ten opzichte van de vorige periode, namelijk:
 - Afstemming en samenwerking tussen Leader en PPLG en provinciaal beleid
 - Extra taken op gebied van biodiversiteit, klimaat, milieu
 - Extra verantwoordelijkheid van de LAG zoals doen van openstellingen
- De beheer- en uitvoeringskosten zijn bedoeld voor:
 - Inzet Leader coördinator 1,0 fte. In vorige periode werd 0,67 fte gefinancierd vanuit Leader en aanvullend 0,2 fte door de provincie. De werkelijke inzet was meer dan 1,0 fte. In komende periode is **minimaal 1,0 fte** nodig, mede vanwege de extra taken en verantwoordelijkheden van de LAG.
 - Onkosten LAG, zoals vergaderkosten, presentiegeld en reiskosten LAG leden
 - Kennisdeling, netwerkvorming en de organisatie Salland Cafés. De Salland Cafés zijn belangrijk voor innovatie, samenwerking en kennisdeling in Salland.
 - Communicatie (website, nieuwsbrief, brochures, filmpjes, communicatie advies en ondersteuning)
 - Deskundigheidsbevordering en samenwerking met andere Leadergebieden, deelname aan Leader Netwerk Nederland (LNN) en Europees Leader netwerk (ELARD).
 - Monitoring en evaluatie (in afstemming met provincie Overijssel, Regieorganisatie GLB en Leader Netwerk Nederland)

Nadere uitwerking (na indienen LOS)

- Projectplan Beheer en uitvoeringskosten met gedetailleerde begroting
- Communicatieplan Leader Salland
- Openstellingsbesluit

6.2 Financieringsplan

	EU (ELFPO)	Provincie	Gemeenten en waterschap	Privaat	Totaal
Uitvoering projecten	1.500.000	750.000	750.000	3.000.000	6.000.000
Sociaal economische plattelandsontwikkeling: Gelukkig en gezond samenleven op het platteland (indicatief: 60% voor doel H)					
Duurzame plattelandsontwikkeling: biodiversiteit, klimaat, milieu (indicatief: 40% voor doel D, E, F)					
Beheer- en uitvoeringskosten	500.000	250.000	250.000		1.000.000
Totaal	2.000.000	1.000.000	1.000.000	3.000.000	7.000.000

Uitgangspunten

- Periode 2016-2022: werkelijk besteed EU budget is 2 miljoen Euro.
- Periode 2023-2027 is 5 jaar in plaats van 7 jaar. Omgerekend (5/7 van 2 miljoen) is 1.428.571 Euro.
- Leader krijgt extra opgave erbij voor biodiversiteit, klimaat en milieu. Daar is 40% extra budget voor nodig.
- Benodigde EU bijdrage is $(1.428.571 \times 1,4 =) 2$ miljoen Euro.
- De verdeling van cofinanciering vanuit gemeenten en waterschap is afgesproken in de vergadering van de 'oude' LAG op 30 maart 2022 en op de vergadering van de 'nieuwe' LAG op 31 januari 2023. De verdeling van cofinanciering is als volgt afgesproken:
 - Onderdeel sociaal economisch: delen door 3 (gelijk verdelen over 3 gemeenten), dat wil zeggen 150.000 Euro per gemeente
 - Onderdeel duurzame plattelandontwikkeling: delen door 4 (gelijk verdelen over gemeenten en waterschap), dat wil zeggen 75.000 Euro per gemeente/waterschap
 - Onderdeel beheer en uitvoeringskosten: delen door 4 (gelijk verdelen over 3 gemeenten en waterschap), dat wil zeggen 62.500 Euro per gemeente/waterschap
- Cofinanciering in totaal is 287.500 per gemeente en 137.500 voor waterschap. Samen is dat 1 miljoen Euro van de drie gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte en waterschap Drents Overijssel Delta samen.

DEEL II REGLEMENT**7. Beheer- en toezichtregeling/beschrijving van de openstellings- en selectieprocedure****7.1 LAG werkwijze en verantwoording**

De LAG komt in ieder geval 4 keer per jaar bij elkaar. In deze bijeenkomsten bestaat de mogelijkheid om zowel projectideeën te bespreken als om ingediende aanvragen te beoordelen. Initiatiefnemers krijgen de mogelijkheid om hun projectidee te pitchen voor de LAG, voorafgaand aan de vergadering van de LAG.

De leden van de LAG kunnen de voorzitter verzoeken een vergadering uit te schrijven. Indien ten minste drie leden van de LAG een dergelijk verzoek indienen is de voorzitter gehouden dit verzoek in te willigen. De vergaderingen worden uitgeschreven en de agenda wordt samengesteld door de voorzitter in overleg met de Leadercoördinator(en).

De te behandelen projectvoorstellen voor de vergadering van de LAG worden minimaal een week voor de vergaderdatum aan de leden toegezonden. De LAG gaat zorgvuldig om met privacy- of zakelijk gevoelige informatie.

Om tot besluitvorming te kunnen overgaan dient de helft plus één van het aantal stemgerechtigde leden van de LAG bij de vergadering aanwezig te zijn. Van de aanwezige stemgerechtigde leden bestaat minimaal 51% uit niet-overheden. De LAG beslist bij meerderheid van stemmen.

De adviserende leden en de Leadercoördinator(en) zijn niet stemgerechtigd.

De LAG wijst in haar eerste vergadering een voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter uit hun midden aan. De voorzitter is belast met de leiding van de vergadering. Het secretariaat van de LAG wordt vervuld door de Leadercoördinator(en). In voorkomende gevallen draagt de voorzitter zorg voor vervanging bij ziekte en verhindering. De Leadercoördinator zorgt voor de voorbereiding en de organisatie van besprekingen binnen de LAG.

LAG leden zijn in principe iedere vergadering aanwezig. Wanneer een LAG lid twee opeenvolgende vergaderingen niet aanwezig is, neemt de voorzitter contact met hem/haar op.

In de loop van de programmaperiode kan door tussentijds vertrek van LAG leden de samenstelling van de LAG veranderen. Over vervanging van LAG leden wordt met een meerderheid van stemmen besloten. Hierbij worden de bestaande criteria in acht genomen (competenties, deskundigheid, leeftijd, geslacht, woonplaats en achtergrond).

Om de onafhankelijkheid en integriteit te waarborgen dienen de leden van de LAG zich te onthouden van alle activiteiten die tot een verstrengeling van belangen zouden kunnen leiden. De leden van de LAG dienen bij betrokkenheid bij projectvoorstellen zich te onthouden van stemming ten aanzien van een ingediend project of een projectidee. Ook dienen zij de besluitvorming van de LAG in dat geval niet te beïnvloeden.

Indien een LAG lid betrokken is bij een project en indien het besluit van de LAG tot een zeker (financieel) voor- of nadeel leidt voor het LAG lid of voor de organisatie waarvan het

LAG lid deel uit maakt:

- dan meldt het LAG lid dat voor de LAG vergadering bij de voorzitter en coördinator. Dit wordt in het verslag vermeld.
- dan vult het LAG lid voorafgaand aan de vergadering de beoordelingsformulieren niet in, zowel bij de beoordeling van het projectidee (opiniërend) als bij de beoordeling van de aanvraag (besluitvormend)
- en dan verlaat het LAG lid de vergaderzaal als het betreffende projectidee of aanvraag wordt besproken in de LAG vergadering. Dit wordt in het verslag vermeld.

Voor LAG leden vanuit gemeenten en waterschap wordt een uitzondering gemaakt. Zij kunnen alle projecten beoordelen, tenzij de gemeente of waterschap zelf de aanvrager is (dit komt zelden voor). In dat geval wordt het LAG lid vanuit gemeente of waterschap gezien als “belanghebbend LAG lid” en gelden de afspraken zoals hierboven vermeld staan.

De besluiten van de LAG vergaderingen zijn openbaar. De namen van de LAG leden worden op de website www.dekrachtvansalland.nl vermeld. De LAG communiceert over goedkeuring en voortgang van Leaderprojecten door middel van persberichten, sociale media, nieuwsbrieven, website, jaarverslag en Salland Cafés.

Na de goedkeuring van de LOS door provincie Overijssel is de LAG verantwoordelijk voor de uitvoering van de LOS. De LAG beoordeelt de aanvragen aan de hand van de selectiecriteria (zie 7.3). Op basis hiervan geeft de LAG een zwaarwegend, gemotiveerd advies aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel.

De LAG stelt een jaarverslag op en stuurt dit aan provincie Overijssel. Deze wordt ook op website www.dekrachtvansalland.nl geplaatst. In het jaarverslag wordt gerapporteerd over:

- voortgang aan de hand van indicatoren
- uitgevoerde activiteiten, communicatie en organisatie
- financiële voortgang

7.2 Wijze van openstellen en plafond bepalen

Aanvragers kunnen doorlopend een steunaanvraag indienen. De openstelling wordt gepubliceerd op de website van De Kracht van Salland en provincie Overijssel. We zullen zoeken naar een praktische invulling, zodat er altijd eenduidige informatie is. In alle gevallen wordt de beoordeling gedaan volgens de werkwijze zoals beschreven in paragraaf 7.3. Er is met de doorlopende openstelling geen sprake van tendering, tenzij het nog beschikbare budget niet toereikend is voor de ingediende projecten die tijdens de betreffende LAG-vergadering worden beoordeeld. In dat geval worden de projecten geselecteerd die het best aansluiten bij de strategie van de LOS (hoogste score). Initiatiefnemers worden geïnformeerd als dit aan de orde is.

7.3 Selectiecriteria en selectieprocedure steunaanvragen

Projecten moeten bijdragen aan:

- De prioriteiten van de verordening (EU) Nr. 2021/2115
- De prioriteiten voor LEADER zoals deze zijn gedefinieerd in de partnerschapsovereenkomst tussen Rijk en Europese commissie (GLB / NSP)
- Doelen van deze LOS en selectiecriteria die door de LAG worden opgesteld in openstellingsbesluit

De LAG beoordeelt de aanvragen aan de hand van de selectiecriteria. De LAG selecteert de projecten en geeft het oordeel van de LAG met betrekking tot de aanvragen door aan RVO en provincie Overijssel. Het college van Gedeputeerde Staten zal namens de LAG de subsidiebeschikkingen afgeven. Om de projecten te selecteren die het beste aansluiten bij de strategie van de LOS heeft de LAG een beoordelingsformulier met selectiecriteria opgesteld. Door gebruik te maken van dit beoordelingsformulier is de selectie logisch, consequent, transparant, meetbaar en verifieerbaar. Dit is de eerste indicatieve opzet van de selectiecriteria. De selectiecriteria worden nader uitgewerkt in het openstellingsbesluit.

Criterium	Check op	Score 0=niet 1=laag 2=gemiddeld 3=hoog	Hulpvragen
1. Doelen LOS	In welke mate draagt het project bij aan één of meer van de doelen van de LOS? a) Sociale en economische ontwikkeling b) Duurzame ontwikkeling	Minimaal 6	Draagt het bij aan één of meer doelen van de LOS? In hoeverre is het een integrale aanpak? Sociale en economische ontwikkeling • Wij Sallanders • Creatieve oplossingen voor voorzieningen en wonen • Onderwijs en werk als basis voor leven • Gezondheid en welzijn • Rust en Reuring Duurzame ontwikkeling • Samen voor landbouw, landschap en water • Duurzame toekomst in Salland
2 LEADER-criteria	In welke mate voldoet het project aan de Leadercriteria? a. Bottom up, draagvlak b. Innovatief c. Gebiedsgericht, meerwaarde voor Salland d. Samenwerking e. Overdracht van kennis en ervaring	Minimaal 10	• Is het project ontstaan vanuit een behoefte van bewoners/ondernemers/organisaties in Salland (bottom up, vraaggericht) en is er een breed aantoonbaar draagvlak? • In hoeverre is het project nieuw / innovatief? Is het nieuw voor Salland of voor het dorp? Onder innovatief verstaan wij een nieuw product, dienst, werkwijze of samenwerking. • In welke mate heeft het project meerwaarde voor Salland? Voor een kleine groep (smal) of voor alle inwoners van Salland (breed)? • Is er sprake van samenwerking met partners binnen of buiten Salland? • In hoeverre worden kennis en ervaring gedeeld?

Criterion	Check op	Score 0=niet 1=laag 2=gemiddeld 3=hoog	Hulpvragen
3 Haalbaarheid	Is het project haalbaar en op langere termijn levensvatbaar? a. Organisatorisch b. Financieel	Minimaal 4	- Is het project logisch en solide georganiseerd? Hebben de organisatoren de capaciteit om het project te realiseren en in stand te houden? - Is er openbare kennis over de betrouwbaarheid en/of kwaliteit van de organisatoren? Is er (schijn van) belangenverstrengeling? - Wie zijn er betrokken? Wie mis je? - Is het tijdpad realistisch? - Zijn benodigde vergunningen verleend? - Is de begroting realistisch? Is er een logisch verband tussen beoogde doelen, geplande activiteiten en begrote kosten? - Is de financiering toegezegd? Zijn de toezeggingen van cofinanciering bijgesloten? - Is de exploitatiebegroting voor de komende 3 jaren dekkend en realistisch? Is het project op langere termijn levensvatbaar?
4 Value for money	Is het project efficiënt en heeft het Leader nodig? a. Efficiënt b. Eigen bijdrage	Minimaal 4	- Is het project financieel efficiënt? Hoe is de verhouding tussen begrote kosten en verwachte opbrengst (value for money)? Is dit project de gevraagde Leaderbijdrage waard? - In hoeverre draagt de aanvrager zelf bij aan het project (in vrijwilligersuren en/of financiële bijdrage)?
Eindscore	Totaal aantal punten	Minimaal 24	
Opmerkingen en verbeterpunten van LAG-leden			
Bijzonderheden		Is een LAG-lid betrokken bij het project? Zo ja, wie?	
Belangrijkste argumenten voor advies LAG		Beknopte omschrijving van argumenten voor verslag, website, persbericht.	

7.4 Monitoring

Het format voor het jaarverslag wordt ontwikkeld in overleg met provincie Overijssel en de Regie-organisatie voor het GLB. Het is handig om de indicatoren af te stemmen (bijvoorbeeld

ZIE ADDENDUM 2 - inzet middelen beheer- en uitvoeringskosten

met andere Leadergebieden en provinciale programma's), zodat de resultaten opgeteld en vergeleken kunnen worden.

LAG leden worden gekoppeld aan projecten. De Leadercoördinatoren houden daar een overzicht van bij. Minimaal eenmaal per jaar nemen deze LAG leden contact op met de initiatiefnemers om te informeren hoe uitvoering verloopt, zowel financieel als inhoudelijk. Hierover vindt terugkoppeling plaats in de LAG vergadering. Wanneer daar aanleiding toe is, kan een vervolgesprek met een initiatiefnemer worden gepland.

We streven er naar om met de uitvoering van de LOS deze resultaat indicatoren te behalen.

Resultaat indicatoren	Streefwaarde 2027
Beschikt EU budget Leader Salland	2 miljoen Euro
Totale investering	7 miljoen Euro
Vermenigvuldigingsfactor t.o.v. EU budget	3,5
Aantal gerealiseerde projecten	30
Aantal grote projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro)	Naar behoefte
Aantal kleine projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)	Naar behoefte
Aantal projecten dat vooral bijdraagt aan sociaal economische plattelandsontwikkeling (doel H)	18
Aantal projecten dat vooral bijdraagt aan duurzame plattelandsontwikkeling (doel D, E, F)	12
Aantal samenwerkingsprojecten binnen Salland	10
Aantal samenwerkingsprojecten met Leadergebieden in Nederland en/of EU	2
Aantal nieuwe arbeidsplaatsen (fte)	30
Aantal nieuwe vrijwilligers	300
Aantal nieuwe activiteiten	60
Aantal nieuwe bezoekers	3.000
Aantal netwerkbijeenkomsten (zoals Salland Cafés)	20
Aandeel van de plattelandsbevolking dat valt onder een plaatselijke ontwikkelingsstrategie (R38)	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)
Aandeel van de plattelandsbevolking dat betere toegang tot diensten en infrastructuur door GLB-steun geniet (R41) *	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)
Aantal personen dat onder ondersteunde projecten voor sociale inclusie valt (R42) *	105.60 personen

*We streven er naar dat de uitvoering van de LOS meerwaarde heeft voor alle inwoners van het Leadergebied Salland. Sociale inclusie is niet een afgebakend thema, maar een rode draad van de LOS.

7.5 Effectmeting en evaluatie

De LAG stelt jaarverslagen op, voert een tussentijdse evaluatie uit en stelt zo nodig de LOS bij en voert een eindevaluatie uit. De rapportages worden aan provincie Overijssel gestuurd en op de website geplaatst. De resultaten worden gecommuniceerd aan de medefinanciers en binnen (en buiten) het netwerk De Kracht van Salland. Ook worden resultaten en ervaringen gedeeld binnen het landelijk en Europees netwerk voor Leadergebieden.

Bijlage 1 Toekomstvisie Salland 2023 - 2030

Zie het [bericht](#) en pdf-bestand op website www.dekrachtvansalland.nl

Bijlage 2 Kaart Leadergebied Salland

Bijlage 3 Inwonertal Leadergebied Salland per postcodegebied

Leadergebied Salland		Geen Leadergebied	
Aantal inwoners per 1 januari '22		Aantal inwoners per 1 januari '22	
Postcodegebied		Postcodegebied	
7419 De Hoven	2285	7411 Binnenstad	8425
7421 Colmschate-Z	5215	7412 Zwolsewijk	11520
7422 Colmschaterenk	2410	7413 Voorstad	7265
7423 Colmschate-N	5980	7414 Borgele/Platvoet	5315
7424 Colmschate-noord	4775	7415 Keizerslanden	11470
7425 Colmschate-noord	7885	7416 Rielerweg	3480
7426 Colmschate-noord	25	7417 Rivierenwijk	4960
7427 Bannink	85	7418 Bergweide	580
7428 Oxerhof	155		
7429 Colmschate	1070		
7431 Diepenveen	4875		
7433 Schalkhaar	6110		
7434 Lettele	1465		
7435 Okkenbroek	430		
7437 Bathmen	5660		
8055 Laag Zuthem	690		
8101 Hofstee/Hartkamp/Langkamp	6265		
8102 Centrum/Blekkershoek/Olijkampen	7310		
8103 Raan	6465		
8105 Luttenberg	2240		
8106 Marienheem	1505		
8107 Broekland	1180		
8111 Heeten	3700		
8112 Nieuw Heeten	1155		
8121 Olst -	8265		
8124 Wesepe	1255		
8131 Wijhe	8275		
8141 Heino	7190		
8144 Lierderholthuis	445		
8196 Welsum	625		
8198 Marle	70		
Totaal aantal inwoners in Leadergebied		105.060	

Het Leadergebied Salland bestaat uit het grondgebied van gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. De stad Deventer valt buiten het Leadergebied Salland. Kernen met meer dan 30.000 inwoners horen niet bij het landelijk gebied en kunnen daarom geen onderdeel zijn van het Leadergebied.

De dorpen (en voormalige dorpen) die tegen de stad Deventer liggen, vallen binnen het Leadergebied, net als in de vorige Leaderperiodes. Deze dorpen passen qua beleving, activiteiten en organisatiestructuur met vaak een vereniging voor plaatselijk belang binnen de Leaderstrategie om te werken vanuit de samenleving. De stadsrand en de dorpen tegen de stad vormen het overgangsgebied tussen stad en platteland.

Bijlage 4 Samenstelling LAG

	man	vrouw	tot 40 jr	40 – 60 jr	60+ jr	Woonplaats	Gem Raalte	Gem Olst-Wijhe	Gem Deventer	Expertise / functie
Ervaren LAG leden										
Gerard Schrijver	1				1	Raalte	1			Verenigingen, financiën
Annemiek Haven		1		1		Deventer			1	Landschap, landbouw
Annelies Zwat		—1			1	Raalte	1			Leefbaarheid
Jawin Klein										
Hegeman	1			1		Bathmen			1	Landbouw
Thea Huisman		1			1	Laag Zuthem	1			Toerisme, landbouw
Ben Nijboer	1				1	Heino	1			Wethouder
Marcel Elferink	1			1		Bathmen			1	Wethouder
Hans Olthof	1			1		Olst		1		Wethouder
Hans Wijnen	1			1						Bestuurder waterschap
Nieuwe LAG leden										
Nicole Koks		1	1			Lettele			1	Landbouw, natuur, jongeren
Nico Broodbakker	1				1	Olst		1		Natuur, landschap, water
Ramon Witteveen	1		1			Heeten	1			Jongerenwerk, participatie
Jorick Elshof	1		1			Broekland	1			Communicatie, duurzaamheid, sport
Chris van Vilsteren	1			1		Heino	1			Duurzaamheid, bouw
Dick Saaltink	1				1	Raalte	1			Landschap, landgoederen
Renate Menkveld		1	1			Welsum		1		Landbouw, voedsel, jeugd
Elleke Steenbergen		1		1		Boskamp		1		Gezondheidszorg, landschap
Totaal 17 leden	11	6	4	7	6		8	4	4	

Er staat een sterke LAG, met voldoende bestuurskracht, relevante kennis, ervaring en netwerk op gebied van de twee hoofdthema's. Samen beschikt de LAG over een enorm relevant netwerk, binnen en buiten Salland. Om dat netwerk ook daadwerkelijk te kunnen benutten, zijn goede verbinders nodig. Mensen die attent zijn in het delen van informatie. Bijna elk LAG-lid beschikt over deze eigenschappen. Er is bovendien voldoende financieel inzicht om initiatiefnemers van projecten te kunnen adviseren en projectvoorstellen op dit punt te kunnen beoordelen.

Bijlage 5 Intentieverklaringen cofinanciering gemeenten en waterschap

Brief gemeente Deventer

Plaatselijke Leadergroep Salland
T.a.v. de heer H. Olthof
P/a Gemeente Raalte
Postbus 140
8100 AC Raalte

Grote Kerkhof 1
Postbus 5000
7400 GC Deventer

14 0570
telefoon

direct telefoonnummer

gemeente@deventer.nl
e-mail

DEV-BLD/2023-73
kenmerk

uw referentie

16 februari 2023
datum

M. Lingeman
contactpersoon

Cofinanciering LEADER 2023-2027
onderwerp

Geachte heer Olthof,

U heeft de gemeente Deventer op 2 februari 2023 namens de LAG Salland een brief gestuurd met het verzoek een garantstelling af te geven voor deelname aan het nieuwe Leaderprogramma voor de periode 2023-2027.

De afgelopen jaren is gebleken dat er veel kracht en initiatief in de samenleving zit om de uitvoering van het Leaderprogramma De Kracht van Salland succesvol uit te voeren met goede projecten. Daarnaast verloopt de samenwerking voor Leader De Kracht van Salland goed met de andere cofinancierende partijen (gemeenten Raalte en Olst-Wijhe, het Waterschap Drents Overijsselse Delta en provincie Overijssel).

De gemeente Deventer wil lokale initiatieven van harte ondersteunen en neemt daarom graag weer deel aan de Lokale Actie Groep Leader Salland voor de Leaderperiode 2023-2027. Concreet hebben wij €287.500,- euro gereserveerd voor het Sallandse Leaderprogramma. Op die manier is de cofinanciering vanuit de gemeente Deventer aan Leader 2023-2027 geborgd.

Wij wensen u veel succes met het indienen van de Leader aanvraag vanuit Salland bij de landelijke Leader-commissie en hopen samen met de andere gemeenten binnenkort te kunnen starten met de uitvoer van het Leader programma 2023-2027.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Deventer,
de secretaris, de burgemeester,

M.A. Kossen

R.C. König

www.deventer.nl

Brief gemeente Raalte

Lokale Actie Groep Leader Salland
T.a.v. Voorzitter dhr. H. Olthof
p/a Postbus 23
8130 AA Wijhe

Uw kenmerk: Brief d.d. 2 februari 2023
Zaaknummer: 9859-2023
Voor informatie: Birgitte Keijzer - Reijink
0572-347635

Datum: 21 februari 2023
Bijlagen:

Onderwerp:
Verklaring cofinanciering Leader Salland 2023-2027

Geachte heer Olthof,

U heeft op 2 februari 2023 een aanvraag gedaan voor de cofinanciering van het Leaderprogramma Salland voor de periode 2023-2027. Als gemeente hebben we in de periode 2015-2023 actief geparticipeerd in het Leaderprogramma en de Lokale Actie Groep (LAG) Leader. In die periode zijn veel projecten en initiatieven tot stand gekomen. Bovendien heeft het geleid tot het ontstaan en versterken van samenwerking tussen vele organisaties.

Op grond van deze ervaringen is besloten om ook in de volgende Leaderperiode 2023-2027 weer deel te nemen aan de Lokale Actie Groep Leader Salland. En deze te ondersteunen met een cofinanciering van € 287.500 voor de uitvoer van het nieuwe Leader programma voor Salland 2023-2027 (met uitloop tot eind 2029).

Met vriendelijke groet
burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris
Monique van Esterik

de burgemeester
Martijn Dadema

Gemeente Raalte
Zwolsestraat 16, 8101 AC Raalte
Postbus 140, 8100 AC Raalte

T (0572) 347 799
E info@raalte.nl
W www.raalte.nl

Brief gemeente Olst-Wijhe

Lokale Actie Groep Leader Salland t.a.v. voorzitter Hans Olthof Postbus 23 8130 AA Wijhe			
Ons kenmerk 20279-2022	Uw kenmerk/brief	Behandeld door Annemarie Klone	Datum 14 februari 2023
Onderwerp		Verzend datum	
Geachte heer Olthof,			

Namens de Lokale Actie Groep Leader Salland (LAG) heeft u als voorzitter van de LAG op 2 februari 2023 een aanvraag gedaan voor de cofinanciering van het Leaderprogramma Salland voor de periode 2023-2029.

De gemeente Olst-Wijhe heeft besloten akkoord te gaan met cofinanciering van € 466.666,- voor de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) Leader Salland voor de periode 2023-2027 (met uitloop tot en met 2029).

De gemeenten en waterschappen werken al vanaf 2007 met de verschillende gebiedspartners en de Lokale Actie Groep (LAG) intensief samen op gebied van plattelandsontwikkeling (Leader, PJMP, Salland Deal, Gebiedsgerichte aanpak, etc.) Deze samenwerking en de afstemming tussen de verschillende programma's en organisaties verloopt goed. Leader vormt daarbij een goede aanvulling om de benodigde transitie op het platteland te realiseren en de leefbaarheid te vergroten.

Wij participeren graag mee in de Leader Salland, met de deelnemende DOWR gemeenten en waterschap Drents Overijsselse Delta voor de transitieperiode 2023-2027 (met uitloop tot en met 2029)*

Heeft u nog vragen, dan kunt u contact opnemen met Annemarie Klone, telefoonnummer 14 0570.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe

de secretaris/algemeen directeur drs. D.L.W. (Dries) Zielhuis	locoburgemeester M. (Marcel) Blind

een dijk van een gemeente

Postbus 23 8130 AA Wijhe	www.olsl-wijhe.nl gemeente@olsl-wijhe.nl Telefoon 14 0570	Bezoekadres gemeentehuis Raadhuisplein 1 8131 BN Wijhe	Bezoekadres Holstohuis Jan Schamhartstraat 5b 8121 CM Olst	KvK nr 08222726 BTW nr NL001932603B01 IBAN: NL35 BNGH 0285 0927 15
-----------------------------	---	--	--	--

ZIE ADDENDUM 1 - cofinancieringsverklaring Waterschap Drents Overijsselse Delta

Brief Waterschap Drents Overijsselse Delta

Bijgevoegde brief is op 19 mei 2022 door het Waterschap gestuurd naar Lokale Actie Groep Leader Salland. Hierbij spreekt het bestuur van het Waterschap nadrukkelijk de intentie uit om door te gaan met Leader in Salland. Het bestuur zal op 25 april 2023 een besluit nemen over de cofinanciering. Deze brief wordt na-gezonden.

Aan Leader De Kracht van Salland p/a Gemeente Raalte Postbus 140 8100 AC RAALTE	bestekadres Postbus 60 8000 AB Zwolle tel 036 - 233 12 00 e-mail wdo@delta.nl bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag IBAN: NL66NWBK03175882 BIC: NRBK21 KvK: 5401 8328
datum: 18 mei 2022	oms kenmerk: Z/202047654-155842
onderwerp: Doelname aan Leader Noord Overijssel	behandeld door: Wierjan van der Heijden e-mail: Wierjan.vanderheijden@wdo.nl

Geachte Leadergroep,

Eind april 2022 heeft u ons verzocht om namens het waterschap Drents Overijsselse Delta een intentie uit te spreken over de deelname aan Leader Salland 2023-2027 en/of om de cofinanciering te reserveren in de begroting. U ontvangt graag een brief hierover. De brieven zult u als bijlage toevoren als we de Lokale Ontwikkel Strategie indienen bij de Provincie Overijssel. Hierbij willen wij graag reageren op uw verzoek.

Naar wij begrepen hebben zal de lokale ontwikkel strategie voor de Leader programma's in de komende maanden geschreven worden. Hierbij zal er veel meer dan in de vorige Leaderprogramma's aandacht zijn voor Water, Klimaat, biodiversiteit en milieu. Vanuit het Landelijke Nationaal Strategisch Programma is er aangegeven dat de Leaderprogramma's aandacht moeten besteden aan o.a. Water en Biodiversiteit. Ook het Nationaal Strategisch Programma (NSP) is nog niet helemaal gereed en ligt ter goedkeuring voor bij de EU commissie. Er moeten nog vele vragen beantwoord worden en ook de interventies moeten nog verder uitgewerkt worden.

Nu de LOS nog geschreven moet worden en er nog veel zaken zijn in het NSP die nog uitgewerkt moeten worden vinden wij het te vroeg om nu al cofinanciering beschikbaar te stellen. Nadat de LOS geschreven is kan beoordeeld worden welke waterdoelen er in de LOS zijn opgenomen en welke cofinanciering hiervoor benodigd is.

Wel hebben wij de intentie om ook in de komende periode deel te blijven nemen aan het Leaderprogramma Salland. Nadat de lokale ontwikkel strategie en het NSP zijn uitgewerkt, en er duidelijkheid is over de budgetten kunnen wij een besluit nemen over het beschikbaar stellen van cofinanciering voor de komende jaren.

uw waterschap

Pagina: 2 van 2

Wij verwachten dat wij u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met dhr. WJT van der Heijden.

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de dijkgraaf

E. de Kruijk

D.S. Schoonman

Lijst met afkortingen en links

CLLD	Community led local development
DKVS	De Kracht van Salland
ELARD	European Leader association for rural development
ENRD	European Network for rural development LEADER/CLLD
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
LAG	Lokale Actie Groep Leader De Kracht van Salland
Leader	Liaison entre actions de développement de l'économie rural , zie European commission
LNN	Leader Netwerk Nederland
LOS	Lokale Ontwikkelingsstrategie (dit document is de LOS van Salland)
NSP	Nationaal Strategisch Plan voor het GLB
PPLG	Provinciaal Programma Landelijk Gebied - Provincie Overijssel
RO GLB	Regie organisatie GLB
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Leadergroep Salland
p/a Penvoerder Gemeente Deventer
Postbus 5000
7400 GC Deventer

bezoekadres Dokter van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 23 mei 2023 ons kenmerk Z/23/054374-227578 behandeld door Wimjan van der Heijden
uw kenmerk
onderwerp Cofinanciering WDODelta Leaderprogramma 2023-2027 e-mail WimjanvanderHeijden@wdodelta.nl

Geachte Leadergroep ,

U heeft ons gevraagd of wij bereid zijn water gerelateerde projecten (inclusief de beheerkosten) in de komende jaren te cofinancieren tot maximaal € 137.500. Nu er extra aandacht is voor water, biodiversiteit, klimaat water en milieu is het waterschap bereid om het gevraagde bedrag beschikbaar te stellen, dit onder de voorwaarde dat de leaderprojecten bijdragen aan de klimaat en water doelen van het waterschap Drents Overijsselse Delta. Hierover zal ons dagelijks bestuur per project een besluit nemen.

Wij gaan ervan uit dat wij u hiermee voldoende geïnformeerd hebben. We wensen u succes met de uitvoering van de Lokale Ontwikkel Strategie Leader Salland.

Hoogachtend

het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

E. de Kruijk

de dijkgraaf

D.S. Schoonman

ADDENDUM
UITVOERING LOS 2023-2027
INZET MIDDELEN BEHEER- EN UITVOERINGSKOSTEN EN
BIJBEHORENDE STREEFWAARDEN

Samenvatting:

- Er is minder budget beschikbaar voor Leader Salland 2023 - 2027 dan de ambitie die is beschreven in de (goedgekeurde) LOS, namelijk 43% minder budget.
- De consequentie is dat er minder budget is voor projecten en ook minder budget voor beheer- en uitvoeringskosten. De streefwaarden moeten hier op worden aangepast.
- Om de opstart van de nieuwe Leaderperiode te kunnen doen, heeft de LAG in haar eerste vergadering op 30 juni 2023 een keuze gemaakt over de inzet van de beschikbare middelen, aangevuld met een schriftelijke besluitvorming over de streefwaarde van het aantal nieuw te realiseren arbeidsplaatsen (februari 2024).
- In dit addendum staan de aangepaste streefwaarden, passend bij het beschikbare budget voor Leader Salland 2023 – 2027.

Context

Op 30 mei 2023 heeft Gedeputeerde Staten Overijssel (GS) de ingediende LOS Leader Salland goedgekeurd. Voor de uitvoering van de LOS is € 1.728.750,34 beschikbaar aan publieke middelen (EU + provincie + gemeenten en waterschap).

Lager bedrag dan ambitie LOS Leader Salland

In de ingediende LOS Salland is, op basis van de ambitie van Salland, het volgende bedrag aan publieke middelen begroot, waarvan 50% van EU, 25% provincie en 25% gemeenten/waterschap (blz 32 LOS):

- 3.000.000 euro voor projecten.
- 1.000.000 euro voor beheer- en uitvoeringskosten

Bij goedkeuring van de LOS Salland door GS zijn minder dan bovengenoemde Europese en daaraan gekoppelde provinciale middelen beschikbaar gesteld, om precies te zijn: 43% van wat in de LOS Salland was opgenomen. Daarmee is voor de uitvoering van de LOS Salland het volgende beschikbaar, waarvan 50% van EU, 25% provincie en 25% gemeenten/waterschap:

- 1.296.562,76 euro voor projecten
- 432.188 euro voor beheer- en uitvoeringskosten

In Salland blijft de ambitie om meer budget in te zetten (en daarvoor is cofinanciering beschikbaar gesteld). Zodra er zicht is op aanvullende middelen voor Leader Salland, kan dus vlot worden geschakeld. In februari 2024 heeft de LAG besloten - gezien het beperkte budget voor Leader Salland plus de (vanwege het lage budget) uitsluiting van individuele ondernemers om een aanvraag in te dienen – om als streefwaarde voor het aantal nieuw te realiseren arbeidsplaatsen vooralsnog 0,5 fte aan te houden. Ondanks dat de ambitie hoger is, is het belangrijk om een realistische inschatting te maken binnen beschikbare middelen.

De LAG stemt in met onderstaande wijzigingen (blz 39 LOS) als gevolg van het verlaagde budget:

Resultaat indicatoren	Streefwaarde 2027, zoals in de LOS staat	Realistische streefwaarden zijn:
Beschikt EU budget Leader Salland	2 miljoen Euro	€ 864.375,17
Totale investering	7 miljoen Euro	€ 3.010.000,00
Vermenigvuldigingsfactor t.o.v. EU budget	3,5	3,5
Aantal gerealiseerde projecten	30	13
Aantal grote projecten (publieke bijdrage max 100.000 Euro)	Naar behoefte	
Aantal kleine projecten (publieke bijdrage max 25.000 Euro)	Naar behoefte	
Aantal projecten dat vooral bijdraagt aan sociaal economische plattelandsontwikkeling (doel H)	18	8
Aantal projecten dat vooral bijdraagt aan duurzame plattelandsontwikkeling (doel D, E, F)	12	5
Aantal samenwerkingsprojecten binnen Salland	10	4
Aantal samenwerkingsprojecten met Leadergebieden in Nederland en/of EU	2	1
Aantal nieuwe arbeidsplaatsen (fte)	30	0,5
Aantal nieuwe vrijwilligers	300	129
Aantal nieuwe activiteiten	60	26
Aantal nieuwe bezoekers	3.000	1290
Aantal netwerkbijeenkomsten (oa Salland Cafés)	20	4*
Aandeel van de plattelandsbevolking dat valt onder een plaatselijke ontwikkelingsstrategie (R38)	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)
Aandeel van de plattelandsbevolking dat betere toegang tot diensten en infrastructuur door GLB-steun geniet (R41) **	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)	100% (105.060 personen in Leadergebied Salland)
Aantal personen dat onder ondersteunde projecten voor sociale inclusie valt (R42) **	105.060 personen	105.060 personen

* Zie volgende bladzijde

** We streven ernaar dat de uitvoering van de LOS meerwaarde heeft voor alle inwoners van het Leadergebied Salland. Sociale inclusie is niet een afgebakend thema, maar een rode draad van de LOS.

Beheer- en uitvoeringskosten

Beheer- en uitvoeringskosten zijn bedoeld voor organisatiecapaciteit en ‘reuring’: coördinatie, communicatie, bijeenkomsten en uitwisseling. In de zomer van 2023 dient penvoerder Deventer de aanvraag voor beheer- en uitvoeringskosten in namens de LAG.

In de LOS staat (zie blz 32/33 LOS Leader Salland):

- *De begroting voor de beheer- en uitvoeringskosten zijn gebaseerd op de uitvoeringsperiode 2023 tot en met 2029 (7 jaar). De kosten zijn ongeveer 143.000 Euro per jaar.*
- *De kosten voor beheer- en uitvoeringskosten in de voorgaande Leaderperiode waren ongeveer 100.000 Euro per jaar. Eén LEADER coördinator werd uit het budget beheer- en uitvoeringskosten LAG betaald en één Leader coördinator werd uit aanvullend provinciaal budget betaald. De LAG wil opnieuw 2 Leader coördinatoren inzetten. Daarnaast heeft de LAG extra taken en verantwoordelijkheden er bij gekregen ten opzichte van de vorige periode, namelijk:*
 - *Afstemming en samenwerking tussen Leader en PPLG en provinciaal beleid*
 - *Extra taken op gebied van biodiversiteit, klimaat, milieu*
 - *Extra verantwoordelijkheid van de LAG zoals doen van openstellingen*
- *De beheer- en uitvoeringskosten zijn bedoeld voor:*
- *Inzet Leader coördinator 1,0 fte. In vorige periode werd 0,67 fte gefinancierd vanuit Leader en aanvullend 0,2 fte door Provincie. De werkelijke inzet was meer dan 1,0 fte. In komende periode is minimaal 1,0 fte nodig, mede vanwege de extra taken en verantwoordelijkheden van de LAG.*
- *Onkosten LAG, zoals vergaderkosten, presentiegeld en reiskosten LAG leden*
- *Kennisdeling, netwerkvorming en de organisatie Salland Cafés. De Salland Cafés zijn belangrijk voor innovatie, samenwerking en kennisdeling in Salland.*
- *Communicatie (website, nieuwsbrief, brochures, filmpjes, communicatie advies en ondersteuning)*
- *Deskundigheidsbevordering en samenwerking met andere Leadergebieden, deelname aan Leader Netwerk Nederland (LNN) en Europees Leader netwerk (ELARD).*
- *Monitoring en evaluatie (in afstemming met provincie Overijssel, Regieorganisatie GLB en Leader Netwerk Nederland).*

Als gevolg van de budgetverlaging, is ook minder budget beschikbaar voor beheer en uitvoering. Er zijn drie varianten doorgerekend, met wisselende inzet van coördinatie per week (3, 4 of 5 dagen per week). De LAG heeft met pijn in het hart de keuze moeten maken voor:

Variant	Wanneer budget op?	Consequenties op hoofdlijnen:
	Startdatum 1 juli 2023	
Variant: 4 dagen per week coördinatie, 4 Salland Cafés in totaal. Beoogd wordt een dienstverband 3 dagen per week + 1 dag inhuur van een tweede coördinator	Plm. jul 2026 (3 jaar)	• Aandacht voor projecten en evaluatie en begeleiding LAG • Beperkttere aandacht voor netwerk, werving en bijeenkomsten dan beschreven in de LOS • Geen uitloopjaren voor begeleiding lopende projecten (looptijd evt verder inkorten om hiervoor wat ruimte te houden) • 4 Salland Cafés in totaal

ADDENDUM LOS 2023-2027
TAAKVERDELING LAG/GS

Datum	6 oktober 2023
Aan	LAG Leader Salland
Van	Mandy Lingeman, Saskia Wiegers en Giny Hoogeslag
Onderwerp	Addendum m.b.t. taakverdeling LAG/GS - Lokale Ontwikkelingsstrategie 2023-2027

Voorop staat:

1. LAG Leader Salland bepaalt de inhoud van het openstellingsbesluit. Dit kan natuurlijk in overleg met de provinciale jurist en beleidsmedewerker. GS zorgt ervoor dat het openstellingsbesluit juridisch klopt en publiceert het in het Provincie Blad.
2. LAG Leader Salland gaat over de projectinhoud, GS gaat over subsidietechnische en juridische aangelegenheden. GS kan een project dus niet op inhoud weigeren tegen de wil van LAG Leader Salland in.
3. Bij een bezwaar zal LAG Leader Salland gehoord worden wanneer het een inhoudelijk bezwaar betreft. Formeel gezien is het een besluit van GS, dus voert GS een volledige heroverweging uit.

Procesbeschrijving samenwerking LAG Leader Salland/GS

Openstellingsbesluiten

- LAG Leader Salland levert de tekst van de subsidie-openstelling aan. GS neemt de subsidie-openstelling één op één over en formaliseert deze middels een openstellingsbesluit. GS van provincie Overijssel is bevoegd o.g.v. de Provinciewet en door de minister aangewezen om de subsidie-openstellingen te publiceren.

Besluiten/beschikkingen per dossier en conformiteitstoets

- LAG Leader Salland is verantwoordelijk voor de inhoudelijke beoordeling of aanvragen binnen de LOS passen en de vaststelling van de subsidiehoogte. LAG Leader Salland levert hiervoor een gemotiveerde onderbouwing.
- Zodra duidelijk is welke aanvragen subsidieverlening kunnen krijgen stuurt LAG Leader Salland deze naar RvO voor de conformiteitstoets.
- Vervolgens gaat het totale pakket naar GS voor formalisering van de subsidieverlening.
- GS nemen het inhoudelijke oordeel, de vaststelling van de subsidiehoogte en de conformiteitstoets één op één over.

Bezwaar en beroep

- GS is verantwoordelijk voor de bezwaar- en beroepsprocedures.
- Bij een bezwaarprocedure zal GS LAG Leader Salland vragen het inhoudelijke verweer te voeren. GS voert, in overeenstemming met de Algemene wet bestuursrecht, een volledige heroverweging uit van het primaire besluit. Daarbij worden het inhoudelijke verweer van LAG Leader Salland, de betreffende subsidieregeling, de LOS en het bezwaar van bezwaarmaker meegenomen.
- Bij een beroepsprocedure zal GS LAG Leader Salland vragen om het inhoudelijke verweer aan te dragen. GS zal namens LAG Leader Salland de procedure voeren bij de rechter.

